

Mangfoldstatistikk

Statistikk om innvandrere og etterkommere av
innvandrere i norsk forskning og høyere utdanning

Hebe Gunnes, Pål Nordby, Helge N. Næsheim og
Ole Wiig

Arbeidsnotat 2016:17

NIFU

Mangfoldstatistikk

Statistikk om innvandrere og etterkommere av
innvandrere i norsk forskning og høyere utdanning

Hebe Gunnes, Pål Nordby, Helge N. Næsheim og
Ole Wiig

Arbeidsnotat 2016:17

Arbeidsnotat 2016:17

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 12820704

Oppdragsgiver Kunnskapsdepartementet
Adresse Postboks 8119 Dep, 0032 Oslo
Besøksadresse: Kirkegata 18, Oslo

Foto Shutterstock

ISBN 978-82-327-0234-3
ISSN 1894-8200 (online)

www.nifu.no

Forord

Dette arbeidsnotatet inneholder statistikk om mangfold, i betydningen innvandringsstatus, blant de tilsatte i norsk forskning og høyere utdanning. Statistikken er fremstilt av Statistisk sentralbyrå (SSB) og NIFU i fellesskap, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

SSB har hatt prosjektansvaret med Helge Næsheim som prosjektleder, mens Pål Norby har vært prosjektmedarbeider. Hos NIFU har Ole Wiig vært prosjektleder og Hebe Gunnes prosjektmedarbeider. Pål Nordby og Hebe Gunnes har utarbeidet mangfoldstatistikken, mens Hebe Gunnes har hatt hovedansvaret for utformingen av arbeidsnotatet, med bistand fra de øvrige prosjektmedarbeiderne. Susanne Sundnes har bidratt med kommentarer underveis.

Oslo, 30.11.2016

Sveinung Skule
Direktør

Susanne Sundnes
Forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Introduksjon	9
1.1 Bakgrunn.....	9
1.2 Definisjoner.....	10
1.2.1 Hva er mangfold?.....	10
1.2.2 Hva omfattes av forskning og høyere utdanning?	11
1.3 Datakilder og metode	12
1.3.1 NIFUs Forskerpersonalregister.....	12
1.3.2 Sysselsettingsstatistikk.....	12
1.3.3 Befolkningsstatistikk	12
1.3.4 Studentdata.....	13
1.3.5 Koplingsopplegg.....	13
1.4 Avgrensninger og klassifiseringer	14
1.4.1 Fagområde.....	15
1.4.2 Stillingsstruktur.....	15
1.4.3 Lærested.....	16
1.5 Arbeidsnotatets oppbygging	16
2 Innvandrere blant FoU-personalet og i det norske samfunnet	17
2.1 FoU-personalet etter innvandringsstatus	17
2.2 Mangfold i forskning og høyere utdanning og i landet for øvrig	18
2.3 Botid for innvandrere og etterkommere av innvandrere innenfor forskning og høyere utdanning	19
3 Innvanderbefolkningens plass i norsk forskning og høyere utdanning	21
3.1 Sektor og stillingsstruktur	22
3.1.1 Forskere og faglig personale med innvanderbakgrunn ved universiteter og høyskoler	23
3.1.2 Forskere og faglig personale med innvanderbakgrunn i instituttsektoren	24
3.1.3 Forskere og faglig personale med innvanderbakgrunn ved helseforetakene	25
3.2 Fagområde.....	26
3.3 Kjønnbalanse	27
3.4 Nærmere om universiteter og høyskoler.....	31
4 Nærmere om innvandrere i norsk forskning og høyere utdanning	34
4.1 Stillingsstruktur for innvanderpopulasjonen	34
4.2 Fagområdetilhørighet for innvanderpopulasjonen.....	35
4.3 Kjønnfordeling i innvanderpopulasjonen.....	36
4.4 Regiontilhørighet for innvanderpopulasjonen	37
5 Videre arbeid med mangfoldstatistikk	40
Referanser	42
Vedlegg I Variabeloversikt	43
Vedleggstabeller	45
Tabelloversikt	51
Figuroversikt	52

Sammendrag

Mangfoldstatistikken gir oversikt over innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskere og faglig personale, samt teknisk-administrativt personale med høyere utdanning, i norsk forskning og høyere utdanning i årene 2007, 2010 og 2014.

Noen av hovedfunnene i mangfoldstatistikken:

- Innvandrere og etterkommere av innvandrere utgjorde en fjerdedel av forskerpersonalet i norsk forskning og høyere utdanning i 2014. Dette er høyere enn i befolkningen totalt (16 prosent), blant sysselsatte med høyere utdanning (14 prosent) og blant studentene (10 prosent.)
- Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskerpersonalet har økt fra 17 prosent i 2007 til 25 prosent sju år senere, mens for befolkningen totalt har andelen innvandrere økt fra 10 til 16 prosent i perioden.
- Universitetene og høyskolene hadde i 2014 den høyeste andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskerne og det faglige personalet (27 prosent), mens helseforetakene hadde den laveste andelen (20 prosent). I instituttsektoren utgjorde denne gruppen 25 prosent av forskerpersonalet.
- Midlertidige stillinger ved universiteter og høyskoler, det vil si postdoktor/forsker tilsatt på prosjekt og stipendiat/vitenskapelig assistent, hadde høyest andel innvandrere og etterkommere av innvandrere i 2014, henholdsvis 49 prosent og 40 prosent. Blant professorene utgjorde innvandrere og etterkommere av innvandrere 23 prosent, og for førsteamanuensis og førstelektor 20 prosent. Lavest andel med innvandrerbakgrunn finner vi blant «øvrig fast, faglig personale», det vil si universitets- og høyskolelektor, amanuensis, spesialstillinger tilknyttet profesjonsutdanningene og faglige ledere (dekan og instituttleder), ni prosent.
- Andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere har vokst betydelig for postdoktor og forsker på prosjekt, fra 33 prosent i 2007 til 49 prosent i 2014. Andelen har økt for alle stillingsgrupper i perioden, med unntak av for «øvrig fast, faglig personale».
- Matematikk og naturvitenskap (45 prosent) og teknologi (34 prosent) hadde høyest andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskerne og det faglige personalet i 2014, mens samfunnsvitenskap hadde den laveste andelen (17 prosent).

- Kvinneandelen er høyere blant professorene med innvandrerbakgrunn enn øvrige professorer, henholdsvis 29 og 26 prosent.
- Mellom 2007 og 2014 har antall innvandrere og etterkommere av innvandrere blant stipendiatene ved norske universiteter og høyskoler økt med 800 personer, mens det har vært en nedgang på 400 stipendiater blant de uten slik bakgrunn.
- Instituttsektoren har høyere innslag av innvandrere og etterkommere av innvandrere i stillinger som krever doktorgradskompetanse, det vil si forsker 1, forsker 2 og postdoktor, enn blant øvrige faglige stillinger.
- Lærestedene med flest forskere og faglig tilsatte med innvandrerbakgrunn i 2014 var NTNU, Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen. De samme tre lærestedene hadde høyest andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant det faste, faglige personalet, mens NTNU, Universitetet i Tromsø, NMBU og de vitenskapelige høyskolene hadde høyest andel blant postdoktorene, forskerne og stipendiatene.
- Blant innvandrerne og etterkommere av innvandrere var 80 prosent av kvinnene tilsatt i faglige stillinger innenfor forskning og høyere utdanning, mens 20 prosent var tilsatt i teknisk-administrative stillinger. Blant mennene var 89 prosent tilsatt i faglige stillinger og 11 prosent i teknisk-administrative stillinger.
- En høyere andel av mennene enn kvinnene med innvandrerbakgrunn var tilsatt som professorer, mens andelen i førsteamanuensis/førstelektorstilling var relativt lik. Det er også relativt flere mannlige innvandrere og etterkommere av innvandrere i instituttsektoren enn det er kvinnelige.
- En fjerdedel av de kvinnelige professorene hadde innvandrerbakgrunn i 2014, det samme gjaldt for 23 prosent av de mannlige professorene. Flertallet av professorene med innvandrerbakgrunn kom fra EU/EFTA-land, Nord-Amerika, Australia eller New Zealand, henholdsvis 23 prosent av de kvinnelige professorene og 18 prosent av de mannlige.
- Nær halvparten av de kvinnelige postdoktorene i 2014 hadde ikke innvandrerbakgrunn, mens 37 prosent kom fra EU/EFTA-land, Nord-Amerika, Australia eller New Zealand (Gruppe 1-land) og 15 prosent fra resten av verden. Blant de mannlige postdoktorene kom nær 40 prosent fra Gruppe 1-landene, mens 35 prosent ikke hadde innvandrerbakgrunn og en fjerdedel kom fra resten av verden.

1 Introduksjon

Hovedformålet med dette arbeidsnotatet er å presentere noen av hovedfunnene, samt dokumentere og belyse arbeidet med å sammenstille eksisterende registerdata til en samlet statistikk om mangfold, her i betydningen innvandrersstatus, i det norske høyere utdannings- og forskningssystemet. Statistikken omfatter forskere og faglig personale i universitets- og høgskolesektoren (UoH-sektoren) og instituttsektoren, herunder også helseforetak og private, ideelle sykehus. Slike sammenstillinger er i liten grad gjort systematisk i Norge. Tilsvarende analyser av slikt materiale er gjort i andre land, blant annet USA (se f.eks. National Science Foundation, Ian et al, 2015).

NIFU og SSB har utarbeidet mangfoldstatistikken på oppdrag for Kunnskapsdepartementet, etter innspill fra Komité for Kjønnbalanse og mangfold i forskning (Kif-komiteen). Mangfoldstatistikken skal bidra til å fremskaffe bedre kunnskap om (etnisk) mangfold i norsk forskning og høyere utdanning, samt bidra til forståelsen av noen av utfordringene man står overfor i det norske forskningssystemet som følge av økt innslag av ansatte med tilhørighet til andre geografiske områder enn Norge. Statistikken vil kunne danne grunnlag for politikkutforming og forskning på feltet, og på sikt mer inngående analyser enn det vi har mulighet til å utføre innenfor rammene av dette prosjektet.

Vi vil i dette arbeidsnotatet konsentrere oss om noen sentrale indikatorer og krysskoblinger for å gi et bilde av situasjonen i 2014, og utviklingen fra 2007 til 2014. Arbeidsnotatet er først og fremst deskriptivt, og presenterer sentrale utvalg av datamaterialet.

1.1 Bakgrunn

Kif-komiteen påpekte i januar 2015 behovet for mer kunnskap og mer statistikk om mangfold i forskning og høyere utdanning. Tidligere har fokus vært på likestilling i forskning, de senere årene har et økt innslag av innvandrere bidratt til økt fokus på mangfold, i betydningen etnisitet eller annen geografisk bakgrunn. Kif-komiteen fikk derfor i 2014 utvidet sitt mandat til også å gjelde mangfold i forskning. De er opptatt av hvorvidt utlendinger og innvandrere har de samme karrieremuligheter som norskfødte med norske foreldre. Datagrunnlaget for å undersøke mangfoldet i utdanningssystemet er godt, og det finnes tilgjengelig statistikk om mangfold, i betydningen innvandrerbakgrunn, for studenter og kandidater, for sysselsatte og for befolkningen som helhet. Imidlertid mangler det systematisk statistikk over innvandrere blant tilsatte ved universiteter, høgskoler, helseforetak og i instituttsektoren. Det finnes primært øyeblikkstudier, og i liten grad tidsserier som viser utviklingen.

I februar 2016 kom AFI-rapporten «Å være utlending er ingen fordel» (Maximova-Mentzoni m.fl. 2016), og studien ble gjennomført i samarbeid med NIFU. Oppdragsgiver var Kif-komiteen, og målet var å fremskaffe kunnskap om karriereløpet til personer med innvandrerbakgrunn i høyere utdanning og forskning i Norge. Rapporten inneholder en litteraturstudie, analyser av utvalgt, tilgjengelig og relevant

statistikk, samt kvalitative casestudier ved tre institusjoner, og finner blant annet at mastergradskandidater med innvandrerbakgrunn i større grad ønsker å gå videre på en akademisk karriere enn personer med majoritetsbakgrunn. AFI-rapporten påpeker at etnisk mangfold blant ansatte i akademia i Skandinavia er et forholdsvis nytt forskningsfelt. Den økte interessen henger dels sammen med økt andel innvandrere i samfunnet og i akademia, dels med økt satsing på internasjonalisering og forskermobilitet. Arbeidsmarkedet for akademikere er i større grad internasjonalt, og det er dessuten økt fokus på integrering og inkludering i akademia.

NIFU har tidligere gjennomført statistiske analyser av «utlendinger»¹ i norsk forskning og høyere utdanning (se for eksempel Olsen og Sarpebakken 2011, Børing og Gunnes 2012, Olsen 2013, Iversen et al 2014), og finner at innslaget av innvandrere er økende. Instituttet utarbeider imidlertid ikke jevnlig statistikk på feltet. Unntaket er NIFUs Doktorgradsregister, som inneholder opplysninger om kandidatens statsborgerskap på disputastidspunktet, og andelen utenlandske statsborgere inngår som en fast dimensjon når statistikk fra Doktorgradsregisteret presenteres.

FoU- statistikk for næringslivet, som utarbeides av SSB, inneholder oversikt over andelen utlendinger blant forskerpersonalet i sektoren. I 2014 deltok 2 716 utenlandske personer med innvandrerbakgrunn og høyere utdanning (inkl. doktorgrad) i FoU i næringslivet, men vi vet lite om disse forskerne, annet enn hvilke næringer de er tilsatt innenfor. I overkant av en tredjedel var tilsatt i industrien i 2014, 55 prosent i tjenesteyting og resten i øvrige næringer. Arkitekter og tekniske konsulenter hadde høyest innslag av utenlandsk forskerpersonale.

1.2 Definisjoner

I dette delkapittelet redegjør vi kort for sentrale definisjoner i arbeidsnotatet. I arbeidet med mangfoldstatistikken har vi forsøkt å finne gode kategorier for klassifisering av mangfold for personalet i norsk forskning og høyere utdanning.

1.2.1 Hva er mangfold?

Kjønn og etnisitet er blant mangfolddimensjonene som er mest studert i forskningslitteraturen. Etnisk mangfold blir ofte målt som geografisk bakgrunn og tilhørighet. «Mangfold» viser i dette arbeidsnotatet til innvandringsstatus, ikke etnisitet. I utvalget er det skilt mellom to hovedkategorier; innvandrere og etterkommere av innvandrere på den ene siden, og populasjonen for øvrig på den andre siden.

Statistisk sentralbyrå benytter *Standard for gruppering av personer etter innvandrerbakgrunn* i sine databaser:

- A. Norskfødte med to norske foreldre
- B. Innvandrere
- C. Norskfødte med innvandrerforeldre
- E. Utenlandsfødte med én norskfødt forelder
- F. Norskfødte med én utenlandsfødt forelder
- G. Utenlandsfødte med to norskfødte foreldre

I dette arbeidsnotatet tilsvarer innvandrerpopulasjonen kategori B Innvandrere, det vil si personer bosatt i Norge som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre, og med fire utenlandsfødte besteforeldre. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. Disse to gruppene (B og C) er i store deler av dette arbeidsnotatet slått sammen i kategorien *innvandrere og etterkommere av innvandrere*.

¹ Her er det brukt litt ulike kriterier for å identifisere «utlendinger», hvorav statsborgerskap, innvandrerstatus og fødeland er de mest brukte.

Da vi startet arbeidet med mangfoldstatistikken, hadde vi en intensjon om å presentere en egen tabell med norskfødte med innvandrerforeldre. Det er mellom 110 og 180 norskfødte med innvandrerforeldre i hver av de tre årgangene av Forskerpersonalregisteret som inngår i dette arbeidsnotatet, det vil si under en prosent av den totale forskerpopulasjonen. Dette er så få personer at vi ikke finner det hensiktsmessig på det nåværende tidspunkt å utarbeide detaljerte statistiske oversikter for denne gruppen.

For personer i de øvrige kategoriene (dvs. A, E, F og G), bruker vi betegnelsen «populasjonen for øvrig» eller tilsvarende.

Kif-komiteen påpeker i et innspill til arbeidet med mangfoldstatistikken at²:

*Arbeid med mangfold i akademia har flere aspekter. Ett er å skape gode vilkår for **internasjonale ansatte**, å ta konsekvensen av forskermobilitet. Et annet er hvorvidt utdanning og forskning er åpne og inkluderende for **innvandrere og etterkommere av innvandrere**. Det er særlig sistnevnte vi mangler data om i dag.*

Tilnærmingen til mangfoldstatistikken er derfor todelt. Den ene tilnærmingen er å kartlegge *internasjonal mobilitet* blant personalet innenfor forskning og høyere utdanning og følge dem som kommer til Norge enten med en doktorgrad, eller for å ta en doktorgrad. Den andre tilnærmingen er å følge *innvandrere*, samt *etterkommere av innvandrere*, som har tatt hele utdanningsløpet i Norge. Vi har imidlertid ikke kunnet lage noe klart skille mellom disse to kategoriene innenfor rammene av dette prosjektet, da dette krever en mer omfattende og detaljert gjennomgang av datamaterialet enn det vi har hatt anledning til å gjøre, se for øvrig oppsummeringen i kapittel 5.

1.2.2 Hva omfattes av forskning og høyere utdanning?

Mangfoldstatistikken omfatter universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter, hvor Forskerpersonalregisteret inneholder data for alle forskere og faglig ansatte ved disse institusjonene. I tillegg er helseforetakene, og da primært universitetssykehusene, inkludert, selv om datagrunnlaget her er begrenset til personer som har vært involvert i FoU-aktivitet i de utvalgte årene. Gjennom en slik avgrensning vil man fange opp det aller meste av den samlede populasjonen av forskere og faglig personale i Norge. Teknisk-administrativt personale og støttepersonale med høyere utdanning er inkludert i basisutvalget, og inngår i figurer som viser FoU-personale.

Statistikken dekker kun tilsatte ved institusjoner som inngår i Forskerpersonalregisteret, noe som medfører at flere små, private høyskoler ikke er omfattet. I tillegg er kun personer som er registrert med mer enn 40 prosent stilling³ i årene 2007, 2010 og 2014 inkludert. I tillegg er det en forutsetning at personene har treff i SSBs registre, uavhengig av om de er registrert som sysselsatte eller bosatte hos SSB.

Fra Forskerpersonalregisteret har vi hentet flere sentrale variabler, som kjønn, stilling, fagområde og institusjonstilknytning. Fra SSB er det koplet inn opplysninger om innvandrerstatus, herunder også landbakgrunn, samt sysselsettingsforhold.⁴

² Innspillet er gitt i et notat til prosjektgruppen.

³ Personer i bistillinger med hovedstilling i utlandet, for eksempel professor II, er ikke inkludert i utvalget.

⁴ Forskerpersonalregisteret er oppdatert per 01.10, mens sysselsettingsdata har referanseuken uke 3 i november. Det er derfor en tidsforskjell her som kan medføre at det ikke er fullt samsvar i sysselsettingsstatus. Videre var registergrunnlaget for sysselsettingsregisteret fram til og med 2014 noe mangelfullt i dekning av kortvarige jobber og personer i oppdragsstillinger. Tall for 2015 som nylig er publisert viser at UH-sektoren får skift opp i sysselsettingen. Etersom statistikken gjelder universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren, bruker vi Forskerpersonalregisteret som «default» for utvalget.

1.3 Datakilder og metode

I dette delkapittelet ser vi nærmere på de datakildene vi har benyttet ved utarbeidelse av mangfoldstatistikken. Vi vil også redegjøre for koplingsopplegget og de metoder som er benyttet. Avslutningsvis ser vi på noen utfordringer i datagrunnlaget, og redegjør for hvordan vi har valgt å behandle disse.

1.3.1 NIFUs Forskerpersonalregister

Forskerpersonalregisteret er et individregister med personer som deltar i FoU ved norske universiteter, høyskoler, helseforetak og forskningsinstitutter og institusjoner med FoU, dvs. personer i vitenskapelig, faglig eller høyere administrativ stilling som krever master/hovedfag eller tilsvarende utdanning. Registeret inneholder data tilbake til 1960-tallet, og er lagret elektronisk fra og med 1977. Data om forskerpersonalet er samlet inn annethvert år fra 1977 til 2007, deretter årlig. Det omfatter i alt ca. 108.000 registrerte, hvorav 53.000 aktive per 2015.

Registeret inneholder følgende opplysninger: navn, stillingsopplysninger (tittel, stillingskode og stillingsprosent), institusjonstilknytning (institusjon/fakultet/avdeling/institutt), fagtilhørighet, grad, fag, år og sted for avlagt embetseksamen. I tillegg er en eventuell doktorgrad og år for disputas registrert, samt land for utenlandsk doktorgrad der dette er tilgjengelig.

Et utvalg av disse variablene er inkludert i mangfoldstatistikken. Se vedlegg I for en tabellarisk og mer detaljert beskrivelse av hvilke registervariabler som er inkludert i basistabellene for mangfoldstatistikken.

1.3.2 Sysselsettingsstatistikk

Data for den registerbaserte sysselsettingsstatistikken er basert på flere ulike registre. De viktigste er NAVs Arbeidsgiver-/arbeidstakerregister (Aa-registeret), lønns- og trekkoppgaveregisteret (LTO) og selvangivelsesregisteret administrert av Skattedirektoratet, registeret over vernepliktige fra Vernepliktsverket og Enhetsregisteret.

Aa-registeret er hovedkilden til data om lønnstakere, men lønns- og trekkoppgaveregisteret utgjør et viktig supplement ved at det fanger opp lønnstakerforhold som ikke er meldepliktige til Aa-registeret, og det brukes til å fjerne en del arbeidstakerforhold som skulle vært utmeldt fra Aa-registeret. Begge registre har arbeidsforhold (jobber) som enhet. Selvangivelsesregisteret er hovedkilden til opplysninger om selvstendig næringsdrivende. Enhetsregisteret og Virksomhets- og foretaksregisteret til SSB gir opplysninger om bedriftene der de sysselsatte arbeider. I tillegg nyttes supplerende data fra en rekke andre kilder for å kvalitetssikre data fra registrene nevnt over: NAVs ARENA-registeret som gir data om arbeidsledige og personer på arbeidsmarkedstiltak, registre over ansatte i stat og kommune, lønnsstatistikk for ansatte i privat sektor, sykefraværsregisteret mv.

Avgrensingen av sysselsatte er altså basert på en rekke ulike kilder, og det er bygget opp et system i SSB for en samlet utnyttning av disse. Systemene omfatter moduler for konsistensbehandling mellom ulike datakilder, valg av viktigste arbeidsforhold og klassifisering som sysselsatt.

Omtalen av datagrunnlaget for den registerbaserte sysselsettingsstatistikken dekker perioden fram til og med 2014. I denne rapporten forholder vi oss bare til denne perioden. Fra 2015 ble rapportering til Aa-registeret, LTO og lønnsstatistikken erstattet av et nytt felles rapporteringssystem; A-ordningen. Det gir noe bedre kvalitet og men også et visst brudd i tidsserien.

1.3.3 Befolkningsstatistikk

Personer som arbeider i Norge kan enten være registrert som bosatte i Norge ifølge Folkeregisteret eller være her på såkalt korttidsopphold. Hovedregelen er at de som forventes å oppholde seg i Norge mer enn seks måneder blir definert som bosatt i Norge i Folkeregisteret. SSB klassifiserer bare denne

gruppen som innvandrere. I rapporten tar vi også med sysselsatte på korttidsopphold og vi velger å gruppere de sammen med innvandrere i tabellene.⁵

Opplysninger om landbakgrunn (fødeland) er hentet fra Statistisk sentralbyrås Befolkningsstatistikksystem. Landbakgrunn er eget, eventuelt mors, eventuelt fars utenlandske fødeland. Som landbakgrunn for sysselsatte på korttidsopphold brukes statsborgerskap. For norskfødte med innvandrerforeldre er fødeland i hovedsakelig mors bosted ved personens fødsel.

1.3.4 Studentdata

Datagrunnlaget er hentet fra Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB) som er supplert med data fra Nasjonal vitnemålsdatabase, Helsepersonellregisteret og UDB. NUDB omfatter all utdanningsstatistikk over avsluttet utdanning og igangværende utdanning. Grunnlaget for uttrekket er bosatte i Norge i aldersgruppen 16 år og over per 1.10. det gjeldende år. Dersom det er registrert flere utdanningsaktiviteter, velges den som har høyest nivå i Standard for utdanningsgruppering (NUS2000). Dersom nivået ikke skiller utdanningsaktivitetene, velges den utdanningen som har høyeste klassetrinn. Hvis klassetrinn ikke skiller utdanningsaktivitetene, velges utdanningen som ikke har kode for allment fagfelt i NUS2000. Om fagfelt heller ikke kan skille mellom utdanningsaktivitetene, velges utdanningen med den nyeste avslutningsdatoen. Dersom avslutningsdato ikke skiller utdanningene, velges det tilfeldig.

Studentmassen brukes som sammenligningsgruppe i noen av tabellene. Denne gruppen inneholder alle med igangværende utdanning ved norske læresteder på nivå 6 og 7 i Standard for utdanningsgruppering (tilsvarer ISCED 5-7), det vil si de som studerer ved universitet- og høyskoler.

Studenter med ugyldige fødselsnummer er tatt ut av populasjonen. Disse er i stor grad utenlandske studenter som når de rapporteres til SSB ikke har fått gyldig D-nummer eller fødselsnummer. I 2007 gjelder dette få personer, mens i 2010 og 2014 utgjør disse ca. 2% av studentene

1.3.5 Koplingsopplegg

Data fra Forskerpersonalregisteret definerer populasjonen av forskere og faglig personale innenfor forskning og høyere utdanning, som ligger til grunn for datakopligen. Datafilen inneholder kun personer med gyldige fødselsnummer eller såkalte D-nummer, alle andre er tatt ut⁶.

Selve kopligen har foregått slik:

1. NIFU leverte mikrodata fra Forskerpersonalregisteret til SSB.
2. SSB koplet dataene til sine befolkningsdata.
3. SSB kontrollerte hvordan dataene "matcher" befolkningsdataene, dvs. om det var stort frafall fra utgangspopulasjonen, og om det er systematikk i dette. Vi fant noen avvik, som vi gjør rede for i arbeidsnotatet.
4. Resulterende analysefil er lagret hos SSB, og dokumentasjonen finnes i dette arbeidsnotatet.

Kopligen ble gjennomført for årene 2007, 2010 og 2014.

Når filene kobles sammen er fødselsnummer (fnr) koblingsnøkkelen for personer som er registrert som bosatte. Personer på korttidsopphold er tildelt et tilsvarende identifikasjonsnummer, et såkalt D-nummer. Det er ikke uvanlig at en person bytter fødselsnummer, spesielt personer med D-nummer. For at vi skal få flest mulig match når data kobles sammen, bruker vi en katalog med alle fødselsnummer/D-nummer til å finne det gjeldende identifikasjonsnummeret per koblingstidspunkt.

⁵ Mellom 350 og 550 personer i hver årgang av Forskerpersonalregisteret står hos SSB registrert som sysselsatte i Norge, men ikke bosatte. Imidlertid vil disse personene, så sant de ikke er norske statsborgere, være i kategorien «ikke-norske».

⁶ Gjelder om lag 25 personer i 2014. Dette medvirker til at den totale populasjonen i mangfoldstatistikken ikke er helt sammenfallende med antall forskere i den nasjonale FoU-statistikken.

Dette gjøres på alle datakilder/filer. Denne manøveren vil også kunne avdekke dubletter, som blir tatt ut av datagrunnlaget.⁷

En person kan ha flere jobber i den registerbaserte sysselsettingsstatistikken, så når Forskerpersonalregisteret kobles med den registerbaserte sysselsettingsstatistikken, velger vi først jobben med samme organisasjonsnummer på foretak. Hvis vi ikke finner et arbeidsforhold med samme organisasjonsnummer på foretak, velges hovedarbeidsforholdet. Dette vil ikke påvirke tabellene i dette notatet.

I arbeidsnotatet er datamaterialet også sammenstilt med data som sier noe om hvorvidt andelen innvandrere innenfor forskning og høyere utdanning er høy eller lav. Eksempler på slikt sammenligningsgrunnlag er befolkningen som helhet, studentmassen – disse sier noe om mangfold i gruppen som personalet innenfor høyere utdanning rekrutteres fra – samt sysselsatte med utdanning på mastergradsnivå eller tilsvarende for hele befolkningen.

Tabell 1 viser resultatet fra koblingen av uttrekket fra NIFUs Forskerpersonalregister mot SSBs sysselsettingsstatistikk. Rundt 100 personer fikk ikke treff i sysselsettingsregisteret for hver årgang.⁸ Disse personene er tatt ut av utvalget. Mellom 440 og 650 personer er registrert som ikke sysselsatte hos SSB. Disse er likevel inkludert i utvalget grunnet ulike innsamlingstidspunkt for Forskerpersonalregisteret og sysselsettingsregisteret. I tillegg er det en viss underdekning av sysselsatte, særlig i bi-jobber, i registergrunnlaget.

Tabell 1 NIFU-fil koblet med den registerbaserte sysselsettingsstatistikken i SSB

Koplingsresultat	2007	2010	2014
FoU-personale fra NIFU	35 204	40 363	45 810
Ikke treff i SSB-fil	143	91	109
Treff SSB-fil	35 061	40 272	45 701
Sysselsatte (15 år og over)	33 070	38 539	43 694
Sysselsatt (15 år og over, ikke bosatte)	362	421	543
Ikke sysselsatte	650	443	460

Kilde: NIFU/SSB

I tillegg kommer en gruppe som er registrert som sysselsatte, men ikke bosatte. Dette er personer som har arbeidsforhold i Norge, men ikke er bosatt her, eller er i landet på korttidsopphold (med såkalte D-numre i stedet for regulære fødselsnummer). Det er heller ikke uvanlig å inneha deltidsstilling her i landet, og pendle inn til Norge fra andre land. Blant de ikke-bosatte manglet om lag halvparten opplysning om innvandrerkategori. For disse har vi, som nevnt tidligere, benyttet statsborgerskap.

1.4 Avgrensninger og klassifiseringer

I dette delkapittelet gjør vi rede for avgrensninger og klassifiseringer som benyttes i mangfoldstatistikken. Når vi skal presentere statistikken står vi overfor enkelte utfordringer av både metodisk og legal karakter. Det skal for eksempel ikke være mulig å identifisere enkeltpersoner, slik at det må være minimum tre personer i hver kategori i utvalget. For en del kategorier er det for få observasjoner. I noen tabeller har vi derfor slått sammen kategorier, andre steder har vi «prikket» i de feltene hvor det er for få observasjoner til at vi kan presentere tall. Det samme vil for øvrig være tilfelle for tabellene som presenteres i NIFUs og SSBs statistikkbanker.

⁷ Forskerpersonalregisteret hadde 2-3 personer i hver årgang som både var registrert med D-nummer og fødselsnummer. Disse recordene var identiske foruten om fødselsnummeret.

⁸ Årsaker til dette er ukorrekte personnummer eller at personen er død på registreringstidspunktet i sysselsettingsfilene. Igjen vil tidsforskjellen mellom registreringsdato for Forskerpersonalregisteret og sysselsettingsdata ha betydning.

I teksten skiller vi mellom FoU-personale og forskerpersonale. I den første kategorien er teknisk-administrative stillinger og støttepersonale med, mens forskerpersonalet kun omfatter forskere og faglig personale.

1.4.1 Fagområde

Fagområde er i arbeidsnotatet relatert til arbeidsstedets fagområde. I FoU-statistikken for universiteter og høyskoler blir respondentene bedt om å fordele sin FoU-aktivitet på disiplin, og hver statistikk enhet blir tilordnet en fagkode etter mestkriteriet.⁹ Fagkodene er her aggregert opp til fagområde; humaniora, samfunnsvitenskap, matematikk og naturvitenskap, teknologi, medisin og helsefag og landbruksfag, fiskerifag og veterinærmedisin. I instituttsektoren er forskningsinstituttene tilordnet et fagområde, og vi har ikke opplysninger om disiplin. Alle helseforetak er klassifisert innenfor klinisk medisin.

Helseforetakene blir ikke spurt om å fordele FoU-innsatsen etter fagområde eller disiplin, slik at en detaljert fagfordeling ikke finnes for disse institusjonene.

1.4.2 Stillingsstruktur

I dette arbeidsnotatet skiller vi mellom universiteter og høyskoler, instituttsektoren og helseforetakene. De ulike institusjonene har til dels svært forskjellige stillingsstrukturer, som ikke er like enkle å sammenligne. Samtidig har de forskjellig innretning på sin aktivitet. Der universitetene og høyskolene har tre primæroppgaver; a) undervisning, b) forskning og c) formidling, dreier aktiviteten i instituttsektoren seg om forskning og formidling, en del institusjoner har også forvaltningsoppgaver. Forskning er, med virkning fra 2001, en av fire lovfestede hovedoppgaver for spesialisthelsetjenesten¹⁰. *Lov om Spesialisthelsetjenester* sier at sykehus skal særlig ivareta følgende oppgaver; a) pasientbehandling, b) utdanning av helsepersonell, c) forskning og d) opplæring av pasienter og pårørende.

De ulike oppgavene gjenspeiles i stillingsstrukturene ved institusjonene. Universitetene og høyskolene benytter de samme stillingstitlene og -kodene, men sammensetningene av personalet er forskjellig. Ved universitetene dominerer professor- og førsteamanuensisstillinger, og det er få førstelektorer og universitetslektorer. Ved høyskolene er derimot høgskolelektor den mest brukte stillingen, og i 2009 var det flere førstelektorer enn professorer ved denne lærestedstypen.

Forskningsinstituttene har ikke noen samordnet stillingsstruktur på samme måte som institusjonene i UoH-sektoren. Sektoren består av mange heterogene forskningsinstitusjoner og andre institusjoner med FoU, med egne stillingssystemer. Unntaket er statlige forskningsinstitutter, som bruker de samme stillingskodene for forskerstillinger som er i bruk ved universiteter og høyskoler. For å muliggjøre sammenligning mellom institutter i instituttsektoren, og med universiteter og høyskoler, har NIFU foretatt en tredeling av forskerpersonalet etter modell av de samfunnsvitenskapelige forskningsinstituttene; forsker 1, forsker 2 og forsker 3.

Forsker 1 har professorkompetanse. Mange av disse har bistilling som professor II i UoH-sektoren, de har doktorgradskompetanse og/eller lang fartstid i forskningssystemet. Forsker 2 har minimum doktorgradskompetanse, mens forsker 3 ikke har dette. Denne tredelingen av forskerpersonalet i instituttsektoren kan til en viss grad sammenlignes med stillinger med samme krav til kompetanse i UoH-sektoren. Vi har ikke fullstendige opplysninger om teknisk-administrativt personale med høyere utdanning i instituttsektoren i Forskerpersonalregisteret, og dette er personalet er derfor ikke inkludert i mangfoldstatistikken.

Ved helseforetakene skiller vi mellom faglige stillinger, som overleger, leger og psykologer i kliniske stillinger som deltar i FoU, og rene forskerstillinger, herunder forskere, postdoktorer og stipendiater. I

⁹ Der et institutt oppgir mer enn halvparten av FoU-virksomheten innenfor eksempelvis basalmedisin, vil basalmedisin settes som fagtilknytning. NIFU benytter samme disiplinindelning (fagkoder) som Forskningsrådet og CRISin.

¹⁰ Referanse: LOV 1999-07.02 nr 61: Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven)

tillegg deltar støttepersonale i ulike stillinger, som sykepleiere, fysioterapeuter, teknikere og laboratoriepersonale, i FoU ved helseforetakene.

I tabeller med stillingskategorier er det ofte problematisk å presentere universiteter, høgschooler, helseforetak og instituttsektoren samlet. Vi vil derfor som hovedregel skille mellom de tre «sektorene», det vil si a) universiteter og høgschooler, b) instituttsektoren c) helseforetak og private ideelle sykehus.

1.4.3 Lærested

I tabeller som viser fordeling per lærested i universitets- og høgschoolesektoren, har vi tatt utgangspunkt i 2016-organiseringen. Datasettet er reklassifisert for tidligere årganger av Forskerpersonalregisteret. Dette innebærer at NTNU også omfatter Høgschoolen i Sør-Trøndelag, Høgschoolen i Gjøvik og Høgschoolen i Ålesund for alle år. Tilsvarende omfatter Universitetet i Tromsø både Høgschoolen i Tromsø (fusjonerte i 2009), Høgschoolen i Finnmark (fusjonerte i 2013), Høgschoolen i Harstad og Høgschoolen i Narvik. Vi har i tillegg måttet gruppere øvrige læresteder, og har her tatt høyde for allerede vedtatte fusjoner. For eksempel er Høgschoolen i Hedmark og Høgschoolen i Lillehammer slått sammen til Høgschoolen i Innlandet.

Det er redegjort for omorganiseringene i fotnoter der dette er aktuelt.

1.5 Arbeidsnotatets oppbygging

Innledningsvis har vi gjort rede for bakgrunnen for arbeidsnotatet, kilder og metode, samt de klassifiseringene vi har benyttet.

Hovedfunnene er presentert i tre deler. Første del ser på innvandrere blant FoU-personalet og i det norske samfunnet. Her ser vi andelen innvandrere i forskning og høyere utdanning sammenlignet med befolkningen som helhet, med sysselsatte med høyere utdanning og med studentpopulasjonen. Andre del ser på innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskere og faglig personale sammenlignet med den øvrige forskerpopulasjonen. Tredje del ser på innvandrerpopulasjonen blant tilsatte i forskning og høyere utdanning. Her har vi også sett på hvilken geografisk region innvandrerne og etterkommerne av innvandrere har sin bakgrunn fra.

Avslutningsvis har vi laget en oppsummering som ser på muligheter for videre arbeid med mangfoldstatistikk, hvor vi blant annet skisserer mulig videreutvikling av statistikkgrunnlaget.

2 Innvandrere blant FoU-personalet og i det norske samfunnet

I dette kapitlet setter vi mangfold i forskning og høyere utdanning i sammenheng med befolkningen for øvrig, med sysselsatte med høyere utdanning og med studentpopulasjonen.

2.1 FoU-personalet etter innvandringsstatus

FoU-personalet omfatter alle som er registrert som forskere og faglig personale i NIFUs Forskerpersonalregister, det vil si ved universiteter, høyskoler, forskningsinstitutter og helseforetak. I tillegg er tilsatte i teknisk-administrative stillinger med høyere utdanning ved universiteter og høyskoler, samt personer med høyere utdanning i støttestillinger ved helseforetakene inkludert i FoU-personalet. Det er en forutsetning at disse har gyldig personnummer, og at de finnes i SSBs registre, se arbeidsnotatets innledning.

I 2007 utgjorde FoU-personalet om lag 34 100 personer, se tabell 2. Antallet hadde økt til 39 400 i 2010 og 44 700 i 2014. Av disse var 4 900 registrert som innvandrere i 2007, 6 900 i 2010 og 8 900 i 2014. Antall personer med innvandrerbakgrunn blant FoU-personalet har dermed økt med 80 prosent fra 2007 til 2014. Innvandrerne utgjorde 14 prosent av FoU-personalet i 2007, mot 20 prosent sju år senere. Det har dermed vært en betydelig vekst både i antall og andel innvandrere i forskning og høyere utdanning i perioden.

Tabell 2 FoU-personalet etter innvandringsstatus i 2007, 2010 og 2014.

Innvandringsstatus	2007		2010		2014	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
I alt	34 066	100	39 403	100	44 697	100
Innvandrere	4 895	14	6 901	18	8 872	20
Norskfødte med innvandrerforeldre	112	0	146	0	181	0
Øvrig FoU-personale	29 059	85	32 356	82	35 644	80

Kilde: NIFU/SSB

Norskfødte med innvandrerforeldre utgjorde 0,4 prosent av FoU-personalet i 2007, totalt 112 personer. Sju år senere var andelen den samme, samtidig hadde antallet økt med nesten seksti prosent. Det er

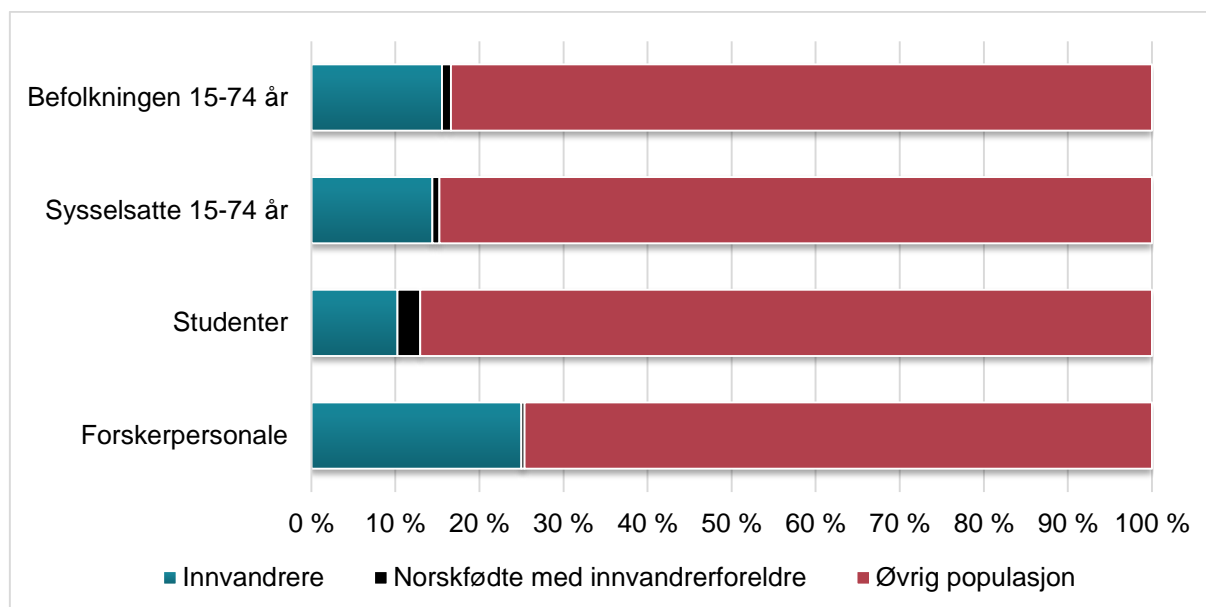
imidlertid for få personer til å lage detaljert statistikk på det nåværende tidspunkt, men vi legger opp til å følge denne gruppen i fremtidige oppdateringer av mangfoldstatistikken.

2.2 Mangfold i forskning og høyere utdanning og i landet for øvrig

I 2014 hadde en fjerdedel av forskerne og det faglige personalet innenfor forskning og høyere utdanning innvandrerbakgrunn, se figur 1. Mindre enn en prosent av forskerpersonalet var norskfødte med innvandrerforeldre. Blant studentene var andelen innvandrere lavere, 10 prosent¹¹. Samtidig var tre prosent av studentene norskfødte med innvandrerforeldre.

I den totale befolkningen mellom 15 og 74 år, utgjorde innvandrerne 16 prosent, mens norskfødte med innvandrerforeldre utgjorde en prosent. Blant de sysselsatte med høyere utdanning utgjorde innvandrerne en litt lavere andel, 14 prosent, mens norskfødte med innvandrerforeldre også her utgjorde om lag én prosent.

Figur 1 Forskerpersonale¹, befolkningen totalt, sysselsatte med høyere utdanning og studenter etter innvandrerstatus i 2014. Prosent.

¹Omfatter kun forskere og faglig personale. Teknisk-administrativt personale og støttestillinger er ikke med.
Kilde: NIFU, SSB

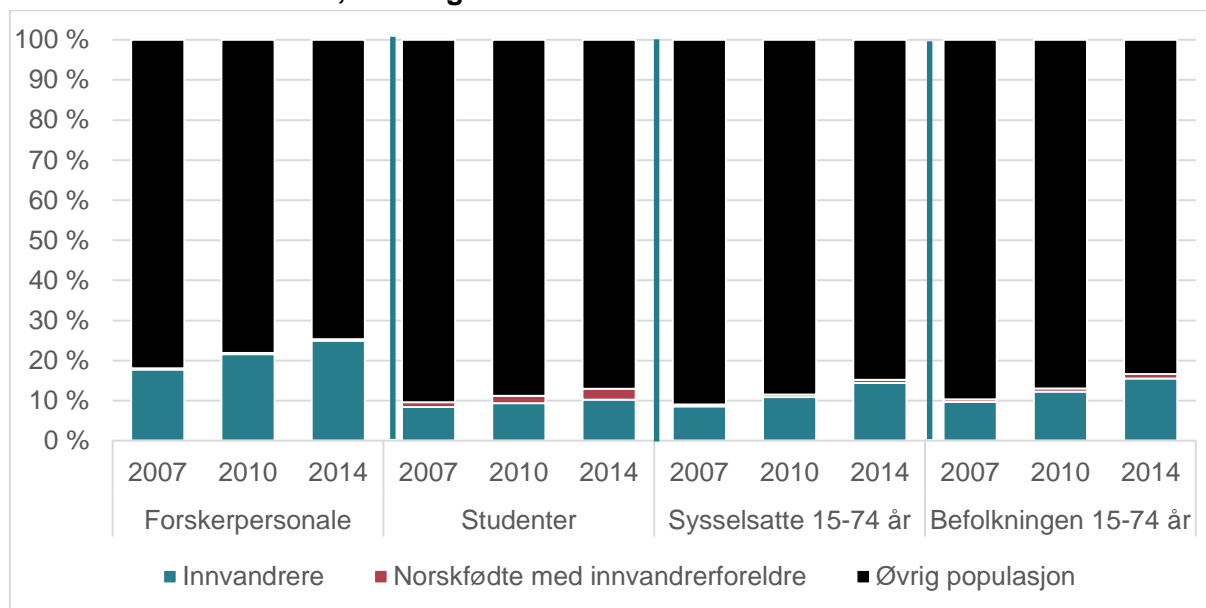
Figur 2 viser utviklingen i andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i perioden 2007 til 2014. Størst vekst i andelen innvandrere i perioden finner vi blant forskerpersonalet, fra 18 til 25 prosent. I befolkningen som helhet utgjorde innvandrerne 10 prosent i 2007, mot 16 prosent i 2014. Samtidig har andelen innvandrere blant de sysselsatte med høyere utdanning økt fra 9 til 12 prosent i perioden. Andelen norskfødte med innvandrerforeldre har i perioden økt fra 0,6 prosent til 1,1 prosent av befolkningen.

I tallgrunnlaget kan vi ikke skille mellom personer som har kommet til Norge som ferdig utdannede forskere, personer som har kommet som barn og har tatt all utdanning i Norge og personer som har kommet hit som unge voksne for å ta høyere utdanning eller forskerutdanning. Det er likevel grunn til å anta at den økende andelen innvandrere innenfor forskning og høyere utdanning i stor grad skyldes

¹¹ Merk at utvekslingsstudenter med ugyldige fødselsnummer ikke er inkludert i utvalget. Dette dreier seg i stor grad utenlandske studenter som når de rapporteres til SSB ikke har fått gyldig D-nummer eller fødselsnummer. I 2007 gjelder dette få personer, mens i 2010 og 2014 utgjør disse ca. 2% av studentene. Dette medfører at den reelle andelen innvandrere er litt høyere enn det som fremgår i figuren.

høy internasjonal mobilitet i forskerpopulasjonen, det vil si rekruttering av ferdig utdannede forskere, og i mindre grad innvandrere som har tatt høyere utdanning i Norge.

Figur 2 Forskerpersonale, befolkningen totalt, sysselsatte og studenter etter innvandrersstatus i 2007, 2010 og 2014. Prosent.

Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret/SSB, befolkningsstatistikk og utdanningsstatistikk

Andelen norskfødte med innvandrerforeldre blant studentene var 1,3 prosent i 2007 og er doblet til 2,7 prosent i 2014. Vi kan dermed forvente å få flere norskfødte med innvandrerforeldre også innenfor forskning og høyere utdanning i de kommende årene.

Grunnlagsdata for figur 3 finnes i vedleggstabell V.3.

2.3 Botid for innvandrere og etterkommere av innvandrere innenfor forskning og høyere utdanning

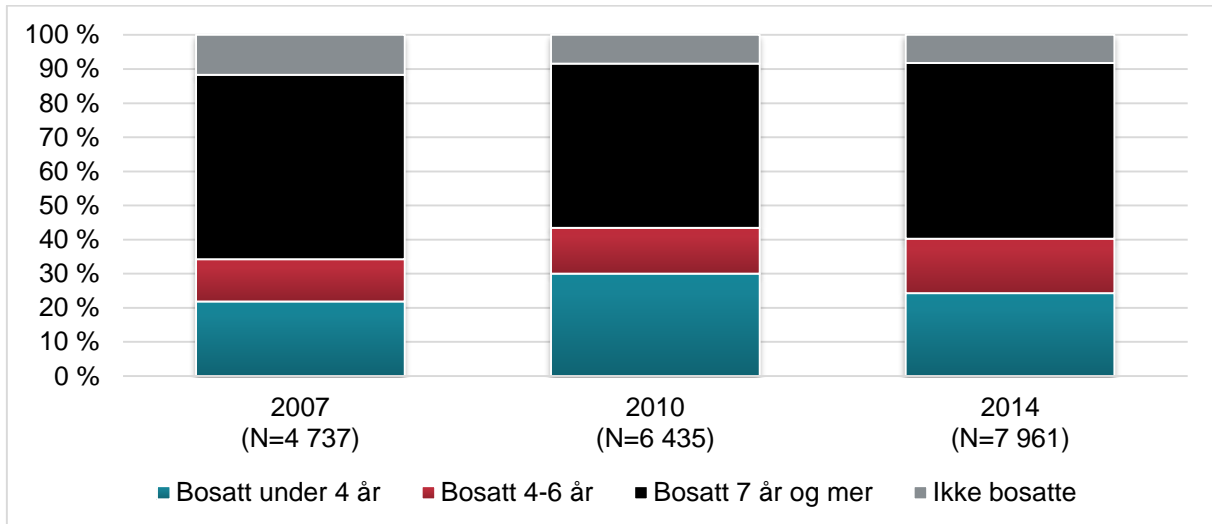
Mange forskere kommer inn i norsk forskning og høyere utdanning som ferdig utdannede, internasjonalt mobile forskere, men det er også noen som har kommet som barn eller unge, og har tatt all utdanning i Norge. Her trenger vi mer detaljert informasjon om innvandrergruppen, primært i form av botid eller alder ved innvandring, for å kunne si noe mer om hvorvidt innvandrerne har kommet som følge av internasjonal mobilitet, eller om de har tatt grunnutdanning eller høyere utdanning i Norge.

Vi har opplysninger om botid for forskere og personale i faglige stillinger, se figur 3. I 2007 hadde om lag halvparten av innvandrerne blant forskerpersonalet vært bosatt i Norge i 7 år eller mer. 12 prosent hadde vært bosatt mellom 4 og 6 år, mens i overkant av 20 prosent hadde vært i landet mindre enn 4 år. I overkant av 10 prosent av personene i utvalget var ikke registrert som bosatte i Norge dette året. Flertallet av disse hadde etter all sannsynlighet midlertidig opphold. Tre år senere hadde andelen innvandrere blant forskerpersonalet som hadde vært i landet mindre enn fire år økt betraktelig, til 30 prosent. Det kan se ut som om det har kommet et betydelig antall forskere til Norge etter finanskrisen i 2008, uten at vi kan si noe om hvorvidt dette er årsaken til den økte innvandringen. Andelen som hadde vært i landet mellom 4 og 6 år, utgjorde 13 prosent i 2010. Mange av disse var blant de nyankomne i 2007. Andelen som ikke var registrert som bosatte i 2010 var lavere enn tre år tidligere, åtte prosent.

I 2014 var andelen nyankomne, det vil si de som hadde vært i Norge i under 4 år, om lag en fjerdedel. Gitt utviklingen i andelen innvandrere i ulike stillinger, kan vi anta at dette i stor grad er doktorgrads-

stipendiater og postdoktorer. Samtidig blir en økende andel tilsatt i faste faglige stillinger, primært førsteamanuensis og professor. Andelen som hadde bodd i Norge mellom 4 og 6 år, var 16 prosent i 2014, mens litt over halvparten har vært i landet i mer enn 7 år. Åtte prosent var ikke registrert som bosatte dette året.

Figur 3 Botid for innvandrere blant forskerpersonalet i 2007, 2010 og 2014.

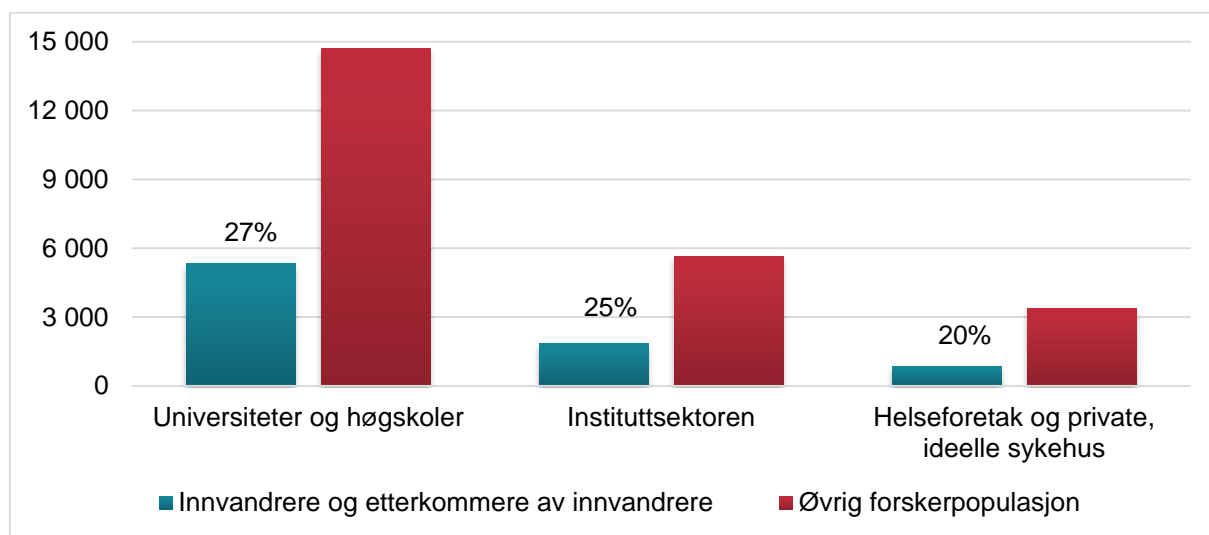
Kilde; NIFU/SSB

Ser vi på antall personer, finner vi at det i 2007 var 1 035 forskere og faglig tilsatte som hadde vært i Norge i mindre enn fire år. I 2010 gjaldt dette 1 935 personer, og antallet nyankomne var det samme i 2014. I 2007 hadde 590 personer vært bosatt i landet i 4-6 år, tre år senere var antallet 860, og i 2014 gjaldt dette 1 270 personer. Antallet som hadde vært her i 7 år eller mer, økte i samme periode fra 2 560 til 4 100. En stor del av forskerpersonalet som rekrutteres inn i norsk forskning og høyere utdanning, blir altså værende i landet i mer enn 7 år.

3 Innvandrerbefolkningens plass i norsk forskning og høyere utdanning

Av i underkant av 32 000 forskere og faglig personale i 2014, var 20 000 tilsatt ved universiteter og høyskoler, 7 500 i instituttsektoren og 4 200 ved helseforetak eller private ideelle sykehus. Innvandrere og etterkommere av innvandrere utgjorde en fjerdedel av dette personalet. Andelen forskere og faglig personale med innvandrerbakgrunn var høyest ved universitetene og høyskolene, 27 prosent, og lavest i helseforetakene med 20 prosent, se figur 4. Nær to tredjedeler av innvandrerpopulasjonen innenfor forskning og høyere utdanning var tilsatt ved et universitet eller en høyskole, mens 23 prosent var tilsatt i instituttsektoren og 11 prosent ved helseforetak og private ideelle sykehus.

Figur 4 Forskere og faglig personale i Norge i 2014 etter sektor og innvandringsstatus.

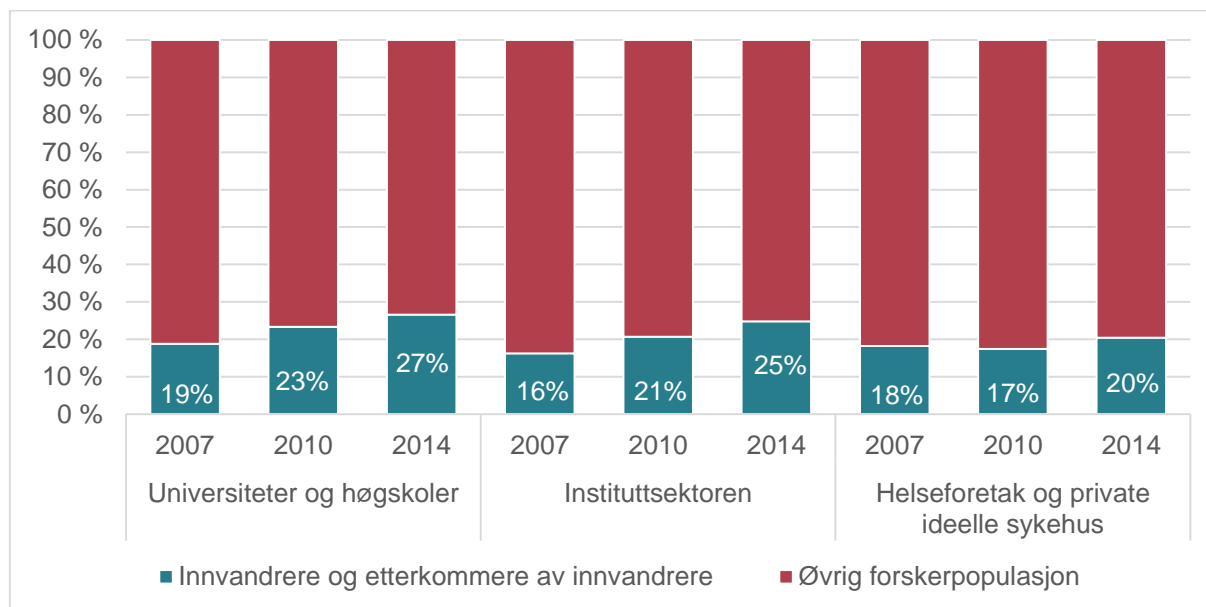
Kilde: NIFU/SSB

I 2007 utgjorde innvandrere og etterkommere av innvandrere 18 prosent av forskerpersonalet i Norge. Også dette året var andelen innvandrere høyest ved universiteter og høyskoler, 19 prosent, tett fulgt av helseforetakene med 18 prosent, se figur 5. Merk at kun universitetssykehusene var inkludert i utvalget i 2007. Andelen innvandrere var lavest i instituttsektoren, 16 prosent.

Tre år senere hadde andelen innvandrere økt til 23 prosent ved universiteter og høyskoler og 21 prosent i instituttsektoren. Samtidig var det en nedgang i andelen innvandrere ved helseforetakene,

til 17 prosent. Dette skyldes at helseforetak uten universitetssykehusfunksjoner og private, ideelle sykehus uten universitetssykehusfunksjoner er inkludert i statistikkgrunnlaget fra og med 2008, og her er det færre forskere og faglig tilsatte med innvandrerbakgrunn enn det er ved universitetssykehusene.

Figur 5 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskerpersonalet etter sektor i 2007, 2010 og 2014. Prosent.

Kilde: NIFU/SSB

Fra 2010 til 2014 har andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere vokst i alle tre sektorer. Vi ser at veksten er relativt lik for universiteter og høyskoler og instituttsektoren, mens den er litt lavere for helseforetakene og private ideelle sykehus. Grunnlagstabellen for figur 5 finnes i vedleggstabell V.4

3.1 Sektor og stillingsstruktur

Tidligere undersøkelser (for eksempel Børing og Gunnes 2012, Iversen et al 2014) har vist at innslaget av innvandrere varierer etter stilling og fagområde. Blant annet er det et betydelig høyere innslag av innvandrere blant stipendiater og postdoktorer, samt i midlertidige forskerstillinger, enn i faste faglige stillinger.

Tall fra NIFUs Doktorgradsregister viser at andelen utenlandske statsborgere blant doktorandene ved norske høyere utdanningsinstitusjoner har økt betydelig mellom 2007 og 2014. I 2007 utgjorde utenlandske statsborgere 23 prosent av alle som disputerte ved et norsk lærested, mot 28 prosent i 2010, og 35 prosent i 2014. Flertallet av disse doktorandene har vært tilsatt i stipendiatstilling eller annen forskerstilling/faglig stilling mens de har arbeidet med doktorgraden er inkludert i mangfoldstatistikken.

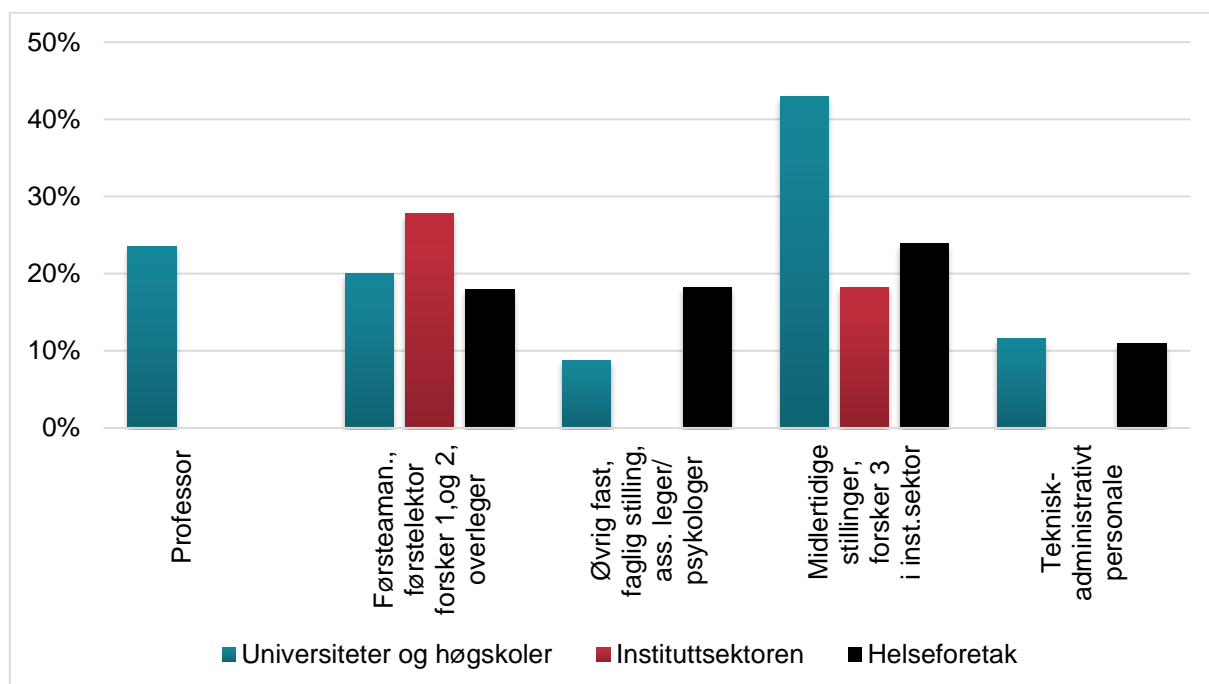
Høyest andel med innvandrerbakgrunn finner vi i midlertidige stillinger ved universiteter og høyskoler, det vil si postdoktor, stipendiat og forsker tilsatt på prosjekt. Her var 43 prosent innvandrere eller etterkommere av innvandrere. Figur 6 viser en sammenstilling av andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere i 2014 i de stillingsgruppene vi benytter i dette arbeidsnotatet.¹² Nest høyest innslag av forskere og faglig personale med innvandrerbakgrunn finner vi blant forsker 1, forsker 2 og postdoktor i instituttsektoren, nær 30 prosent. For forskerpersonalet ved helseforetakene

¹² I arbeidsnotatet presenterer vi statistikk over stillingsgrupper i hver av de tre sektorene. Stillinger som finnes ved alle institusjonstyper, som stipendiat og postdoktor, vil bli presentert hver for seg i statistikkbanken.

var andelen innvandrere høyere enn for det faste, faglige personalet, 24 prosent, mot 18 prosent for overleger, leger og psykologer. Blant professorene ved universiteter og høyskoler hadde 23 prosent innvandrerbakgrunn i 2014. Det samme gjaldt 20 prosent av førsteamanuensene og førstelektorene.

Lavest innslag av innvandrere og etterkommere av innvandrere finner vi blant øvrige faste, faglige stillinger ved universiteter og høyskoler, det vil si universitets- og høyskolelektorer, amanuenser, spesialiststillinger tilknyttet profesjonsutdanningene og faglige ledere som dekaner og instituttledere. Her hadde kun ni prosent innvandrerbakgrunn i 2014.

Figur 6 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere i utvalgte stillinger i 2014 etter stillingsgruppe¹ og sektor. Prosent.

¹Øvrig fast, faglig stilling ved universiteter og høyskoler omfatter universitets- og høyskolelektorer, amanuenser, spesialiststillinger tilknyttet profesjonsutdanningene og faglige ledere som dekaner og instituttledere. Postdoktorer i instituttsektoren er inkludert sammen med forsker 1 og 2.

Midlertidige stillinger omfatter her postdoktor, stipendiat og forsker tilsatt på prosjekt ved universiteter og høyskoler, samt forskerstillinger, postdoktorer og stipendiater ved helseforetak. I tillegg er forsker 3 og stipendiater i instituttsektoren inkludert.

Kilde: NIFU/SSB

Blant det teknisk-administrative personalet ved universiteter og høyskoler (12 prosent), samt støttepersonale ved helseforetakene (11 prosent), var innslaget av innvandrere og etterkommere av innvandrere lavere enn for det faglige personalet. Det er i liten grad fokusert på internasjonal mobilitet for det teknisk-administrative personalet. I tidligere studier har vi sett at forskere som kommer til Norge for å ta en doktorgrad, sjelden går inn i administrative stillinger (Børing og Gunnes 2012). Dette antyder at innslaget av innvandrere som har tatt hele sin utdanning i Norge kan være større i denne gruppen.

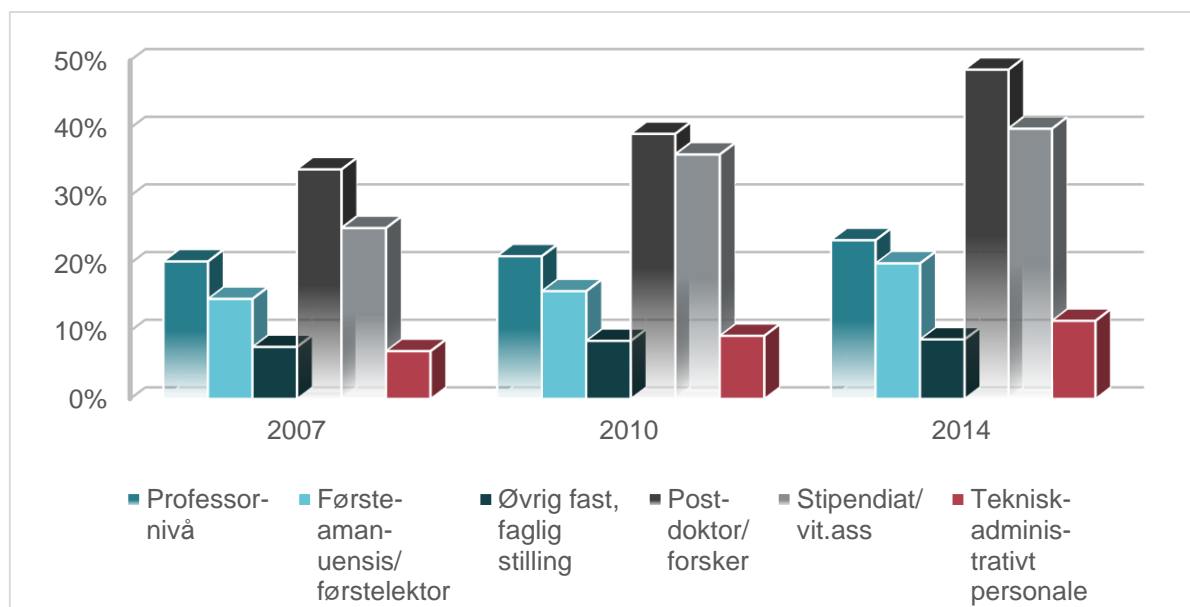
3.1.1 Forskere og faglig personale med innvandrerbakgrunn ved universiteter og høyskoler

Ved universitetene og høyskolene har innslaget av personale med innvandrerbakgrunn vært høyest blant postdoktorer og forskere tilsatt på prosjekt. I 2007 var om lag en tredjedel av dette personalet innvandrere og etterkommere av innvandrere. Tre år senere hadde andelen økt til 39 prosent og i

2014 var andelen hele 49 prosent, se figur 7. I samme periode har antall postdoktorer økt fra 1 090 til 1 610, mens antall forskere tilsatt på prosjekt har økt fra 1 580 til 1 840.

Også blant stipendiatene og de vitenskapelige assistentene (vit.ass)¹³ er andelen innvandrere høy alle tre årene, 25 prosent i 2007, 36 prosent i 2010 og 40 prosent i 2014.

Figur 7 Andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere ved universiteter og høyskoler i 2007, 2010 og 2014 etter stillingsgruppe.

¹Øvrig fast, faglig stilling ved universiteter og høyskoler omfatter universitets- og høyskolelektorer, amanuenser, spesialiststillinger tilknyttet profesjonsutdanningene og faglige ledere som dekaner og instituttledere

Kilde: NIFU/SSB

Professorer med innvandrerbakgrunn utgjorde 20 prosent i 2007, og andelen var økt til 23 prosent i 2014. Samtidig økte andelen innvandrere blant førsteamanuenser og førstelektorer fra 15 prosent i 2007 til 20 prosent sju år senere. For det øvrige faste, faglige personalet, herunder universitets- og høyskolelektor, amanuensis, spesialstillinger og faglige ledere, har andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere ikke vokst nevneverdig. Veksten er noe høyere for det teknisk-administrative personalet, fra sju til 12 prosent.

Grunnlagstabell for figur 7 finnes i vedleggstabell V.5

3.1.2 Forskere og faglig personale med innvandrerbakgrunn i instituttsektoren

De senere årene har det vært en stor vekst i antall forskere med doktorgrad i instituttsektoren. Fra 2007 til 2014 har doktorgradsandelen blant forskerpersonalet i sektoren, ekskl. stipendiater, økt fra 37 prosent til 50 prosent (Indikatorrapporten 2016). Sektoren har hatt økt fokus på publisering etter at en publiseringskomponent ble innført i basisfinansieringssystemet for forskningsinstitutter i 2009, samtidig som det har vært et økende behov for personale med doktorgradskompetanse i sektoren. Også i instituttsektoren har det vært økt fokus på internasjonalisering, noe som har medført økt rekruttering av forskere med doktorgrad og med annen geografisk bakgrunn enn norsk. Mange av forskerne med innvandrerbakgrunn i instituttsektoren har avlagt doktorgrad ved et norsk lærested. Det er også flere som har fått stilling i instituttsektoren etter å ha vært postdoktorer ved norske læresteder. Tidligere undersøkelser har vist at av totalt antall postdoktorer ved norske institusjoner i årene 2001,

¹³ Det er svært få vitenskapelige assistenter i utvalget, og vi har derfor valgt å gruppere dem sammen med stipendiatene.

2005 og 2009 med utenlandsk doktorgrad, var 11 prosent tilsatt i instituttsektoren 5-6 år etter registreringstidspunktet (Gunnes og Børing 2015).

Vi har valgt å gruppere stillingene i instituttsektoren litt annerledes enn for universiteter og høyskoler, og skiller her primært mellom stillinger med og uten doktorgrad. I 2014 var 28 prosent av forsker 1, forsker 2 og postdoktorer i instituttsektoren innvandrere eller etterkommere av innvandrere. Andelen innvandrere i denne stillingsgruppen har økt betraktelig i perioden 2007 til 2014, se tabell 3.

Tabell 3 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskere og faglig personale i instituttsektoren etter stillingsgruppe¹ i 2007, 2010 og 2014.

Stilling	2007	2010	2014
Forsker 1 og forsker 2, postdoktor	19 %	22 %	28 %
Forsker 3/stipendiat/forskningsassistent	13 %	18 %	18 %
Totalt forskerpersonale	16 %	21 %	25 %

¹Instituttsektoren har et heterogent stillingsystem, og tilordningen til forsker 1, forsker 2 og forsker 3 er gjort av NIFU.

Kilde: NIFU/SSB

Andelen forskere og faglig personale med innvandrerbakgrunn er lavere for forskerpersonale i instituttsektoren uten doktorgradskompetanse, 18 prosent i 2014. Det har også vært en lavere vekst i innvandrerandelen i denne personalgruppen fra 2007 til 2014 enn for personalet med doktorgrad – fem prosentpoeng mot ni prosentpoeng.

3.1.3 Forskere og faglig personale med innvandrerbakgrunn ved helseforetakene

Ved helseforetakene ser vi en nedgang i andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere fra 2007 til 2010, se tabell 4. Dette skyldes i hovedsak at helseforetak uten universitetssykehusfunksjoner ble inkludert i statistikkgrunnlaget i 2008. Her er det færre forskere og faglig personale med innvandrerbakgrunn enn det er ved universitetssykehusene. Mange av disse sykehusene, som Sykehuset Telemark, Nordlandssykehuset og Helse Fonna, er regionale enheter, hvor vi kan forvente et lavere innslag av innvandrere og mobile forskere enn ved helseforetak i tilknytning til universitetsbyer. Tallene for 2007 er altså ikke sammenlignbare med 2010 og 2014.

Tabell 4 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant FoU-personalet i helseforetak og private, ideelle sykehus etter stillingsgruppe¹ 2007², 2010 og 2014. Andel.

Stilling	2007 ¹	2010	2014
Overleger	15 %	16 %	18 %
Assistentleger og psykologer	20 %	16 %	18 %
Forsker/postdoktor/stipendiat	22 %	20 %	24 %
Totalt forskere og faglig personale	18 %	17 %	20 %
Støttepersonale	11 %	11 %	11 %

¹Støttepersonalet omfatter faglige stillinger hvor det kreves høyere utdanning, herunder ingeniører, laboratoriepersonale og ulike tekniske stillinger. I tillegg er sykepleiere, fysioterapeuter og andre profesjoner med høyere utdanning på masternivå inkludert.

²Merk at tall for 2007 kun omfatter universitetssykehusene. Helseforetak uten universitetssykehusfunksjoner er inkludert fra og med 2008.

Kilde: NIFU/SSB

Ved helseforetakene utgjorde innvandrere og etterkommere av innvandrere 20 prosent av forskerne og det faglige personalet i 2014, og 11 prosent av støttepersonalet. Støttepersonalet omfatter faglige stillinger hvor det kreves høyere utdanning, herunder ingeniører, laboratoriepersonale og ulike

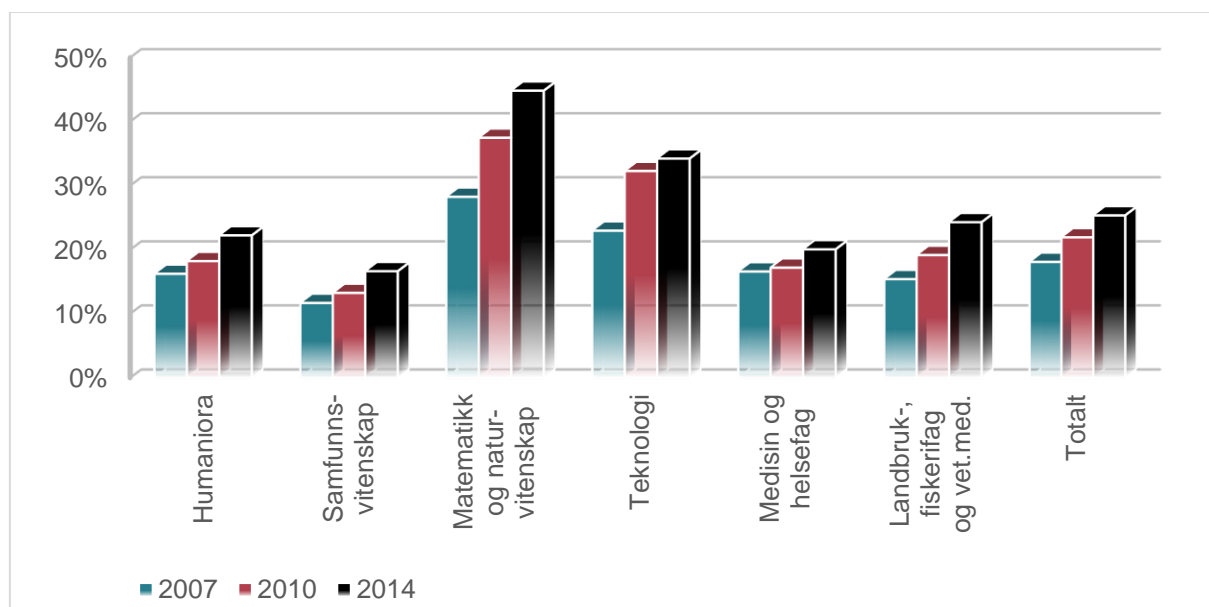
tekniske stillinger. I tillegg er sykepleiere, fysioterapeuter og andre profesjoner med høyere utdanning på masternivå inkludert.

For forskerne og det faglige personalet har andelen vokst litt fra 2010 til 2014, mens den for støttepersonalet har ligget stabilt på samme prosent. Det er ingen forskjell i andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere mellom overleger og assistentleger/psykologer i 2010 og 2014, begge 18 prosent.

3.2 Fagområde

Høyest innslag av innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskere og faglig personale i norsk høyere utdanning og forskning finner vi innenfor matematikk og naturvitenskap. Her hadde 45 prosent innvandrerbakgrunn i 2014. Nest høyest andel hadde teknologi (34 prosent), fulgt av landbruksfag-, fiskerifag og veterinærmedisin (24 prosent). Lavest andel forskerpersonale med innvandrerbakgrunn finner vi innenfor samfunnsvitenskap (17 prosent) og medisin og helsefag (20 prosent) mens humaniora hadde 22 prosent.

Figur 8 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forsker og faglig personale etter fagområde¹ 2007, 2010 og 2014, alle institusjonstyper samlet. Prosent.

¹Fagområde viser her til arbeidets fagområde, etter mestkriteriet. Helseforetakene er i sin helhet inkludert i medisin og helsefag.

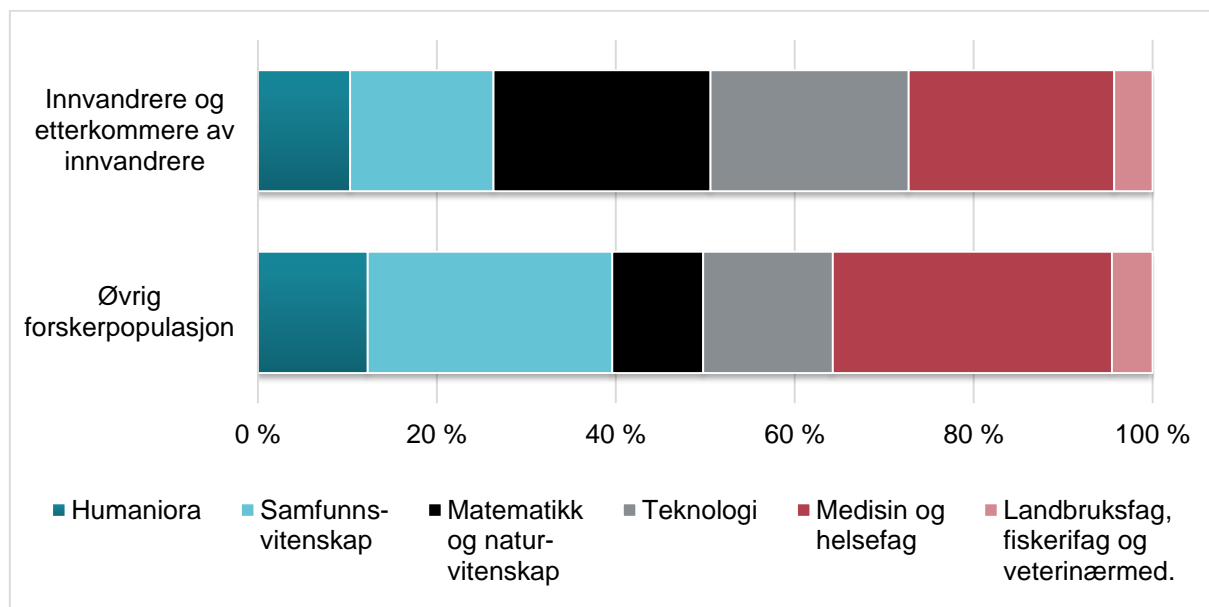
Kilde: NIFU/SSB

Figur 8 viser at bildet var ganske likt i 2007, med høyest innslag av innvandrere innenfor matematikk og naturvitenskap og teknologi, lavest innenfor samfunnsvitenskap. Andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere har økt innenfor alle fagområder i perioden 2007 til 2014. Størst vekst i andelen innvandrere finner vi innenfor matematikk og naturvitenskap (17 prosentpoeng) og teknologi (11 prosentpoeng), mens medisin og helsefag har hatt den laveste veksten (tre prosentpoeng). Grunnlagstabell for figur 8 finnes i vedleggstabell V.6.

Innvandrere og etterkommere av innvandrere fordelte seg i 2014 jevnt på tre fagområder, se figur 9, og utgjorde om lag 24 prosent av forskerne og det faglige personalet innenfor matematikk og naturvitenskap, 23 prosent innenfor medisin og helsefag og 22 prosent innenfor teknologiske fag. Lavest andel av innvandrerpopulasjonen blant forskerne og det faglige personalet finner vi innenfor landbruks-, fiskerifag og veterinærmedisin, fire prosent.

I den øvrige forskerpopulasjonen var medisin og helsefag det største fagområdet med 31 prosent, fulgt av samfunnsvitenskap med 27 prosent og teknologi med 14 prosent. Vi ser dermed en tydelig forskyvning av hvilke fagområder forskere og faglig personale med innvandrerbakgrunn rekrutteres inn i, sammenlignet med den øvrige forskerpopulasjonen.

Figur 9 Fagtilhørighet blant forskere og faglig personale i 2014 etter innvandrerbakgrunn.

Kilde: NIFU/SSB

En tabell som viser innvandrерandelen per fagområde og sektor finnes som vedleggstabell V7. I tillegg har vi inkludert en tabell som viser innvandrерandelen i krysskoblingen mellom fagområde og stilling i vedleggstabell V.8.

3.3 Kjønnbalanse

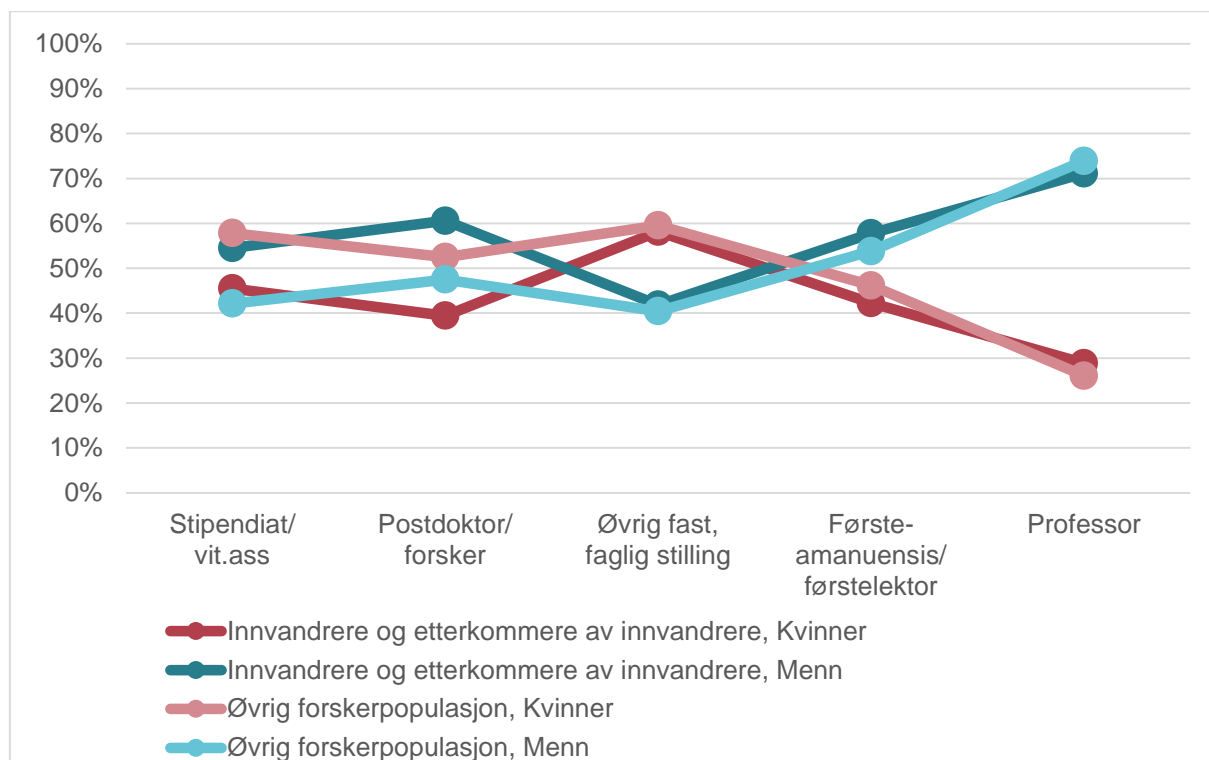
Kif-komiteen er opptatt av både kjønn og mangfold, og i dette delkapittelet har vi hentet ut noen figurer som kombinerer disse aspektene. Figur 10 viser kjønnbalansen på ulike nivåer på karrierestigen ved universiteter og høyskoler. Andelen kvinner er lavest blant professorene, høyest blant stipendiater og øvrig faste, faglige stillinger som ikke krever doktorgrad. Vi ser at kjønn er den utslagsgivende variabelen her, ikke innvandrerbakgrunn, muligens med unntak av på postdokornivå.

I 2014 var 29 prosent av professorene med innvandrerbakgrunn ved universitetene og høyskolene kvinner, se figur 10. Kvinneandelen i den øvrige populasjonen av professorer var 26 prosent. Samtidig var det 42 prosent kvinner blant førsteamanuenser og førstelektorer med innvandrerbakgrunn i 2014, mot 46 prosent blant de øvrige. Blant øvrig fast, faglig personale, utgjorde kvinnene 58 prosent av gruppen med innvandrerbakgrunn, mot 60 prosent for de øvrige. Det er dermed kun små forskjeller i kjønnbalansen mellom innvandrere og etterkommere av innvandrere og den øvrige forskerpopulasjonen i faste stillinger ved universiteter og høyskoler, selv om det er verdt å merke seg at kvinneandelen blant innvandrерprofessorene er litt høyere enn for de øvrige professorene.

Blant postdoktorene i 2014 utgjorde kvinner med innvandrerbakgrunn 39 prosent, mot en kvinneandel på 52 prosent blant de øvrige. Dette året var det 1 240 postdoktorer med innvandrerbakgrunn, mot 1 300 blant de øvrige. Syv år tidligere var forholdstallet 690 postdoktorer med innvandrerbakgrunn, mot 1 320 i den øvrige gruppen. Det har vært en stor vekst i antall postdoktorer i perioden, og det har vært høy rekruttering av innvandrere og etterkommere av innvandrere til postdoktorstillinger i norsk forskning og høyere utdanning.

Matematikk og naturvitenskap og teknologi har et høyere innslag av postdoktorer med innvandrerbakgrunn enn fag som samfunnsvitenskap og humaniora, hvor det er færre postdoktorer og lavere vekst. Mange av de nye postdoktorene kommer med en doktorgrad fra utlandet, men det er også i noen grad personer som har kommet for å avlegge en doktorgrad i Norge og senere har gått inn i et postdoktorat.

Figur 10 Kjønnsbalansen på ulike nivåer på karrierestigen ved universiteter og høyskoler i 2014 etter stilling og innvandrerbakgrunn. Prosent.

¹Øvrig fast, faglig stilling ved universiteter og høyskoler omfatter universitets- og høyskolelektorer, amanuenser, spesialiststillinger tilknyttet profesjonsutdanningene og faglige ledere som dekaner og instituttledere

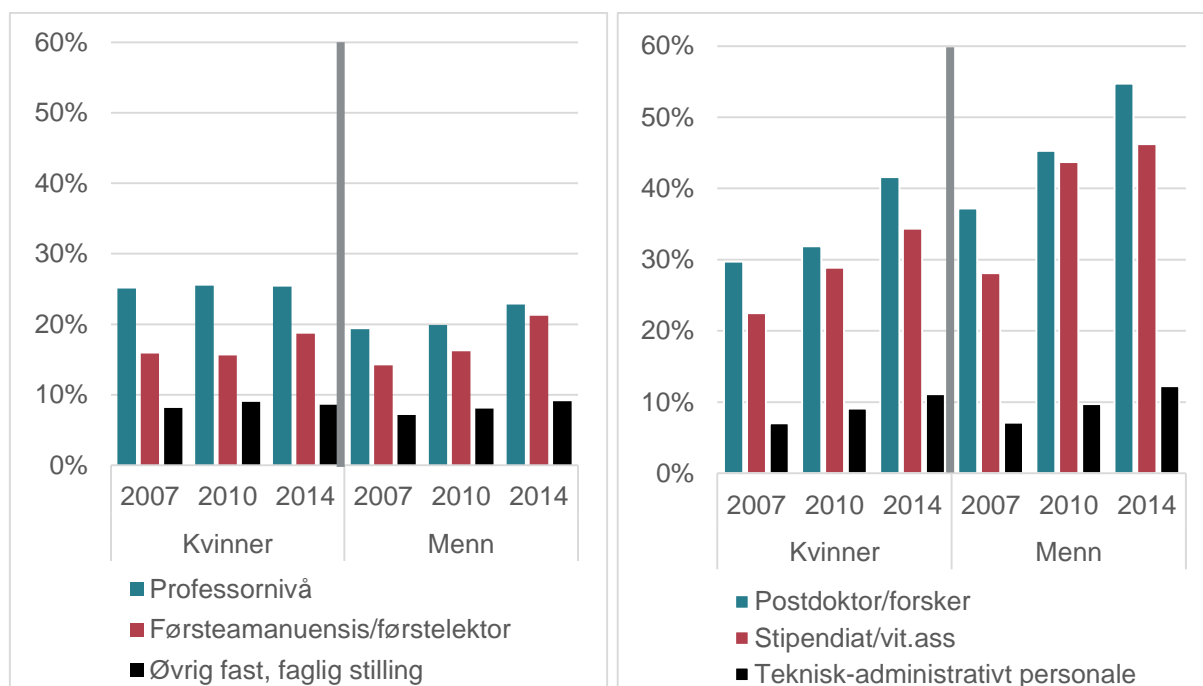
Kilde: NIFU/SSB

Ser vi på stipendiatene, var kvinneandelen blant innvandrerne 45 prosent i 2014, mot 58 prosent blant de øvrige. Antall stipendiat/vit.ass ved universiteter og høyskoler har økt fra 4 400 i 2007 til 4 800 sju år senere. Antall stipendiat/vit.ass med innvandrerbakgrunn økt med 800 personer i perioden, mens antallet øvrige stipendiat/vit.ass har gått med 400 personer.

Figur 11 viser hvordan andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere har utviklet seg innenfor utvalgte stillinger ved universiteter og høyskoler, fordelt på kvinner og menn. Vi ser at det har vært en høyere andel med innvandrerbakgrunn blant de kvinnelige professorene enn blant mennene i perioden, og denne andelen var om lag den samme både i 2007, 2010 og 2014 (25 prosent). Blant de mannlige professorene har imidlertid andelen med innvandrerbakgrunn økt fra 19 prosent i 2007 til 23 prosent i 2014.

For førsteamanuensis- og førstelektorstillingene var det flere innvandrere og etterkommere av innvandrere blant kvinnene i 2007 enn det var blant mennene, mens bildet har snudd i 2014. For øvrige faste, faglige stillinger er andelen med innvandrerbakgrunn lav for begge kjønn, og andelen har endret seg lite fra 2007 til 2014.

Figur 11 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant FoU-personalet ved universiteter og høyskoler i 2007, 2010 og 2014 etter kjønn og stillingsgruppe.

¹Øvrig fast, faglig stilling ved universiteter og høyskoler omfatter universitets- og høyskolelektorer, amanuenser, spesialiststillinger tilknyttet profesjonsutdanningene og faglige ledere som dekaner og instituttledere

Kilde: NIFU/SSB

Grunnlagstabell for figur 11 finnes i vedleggstabell V.9.

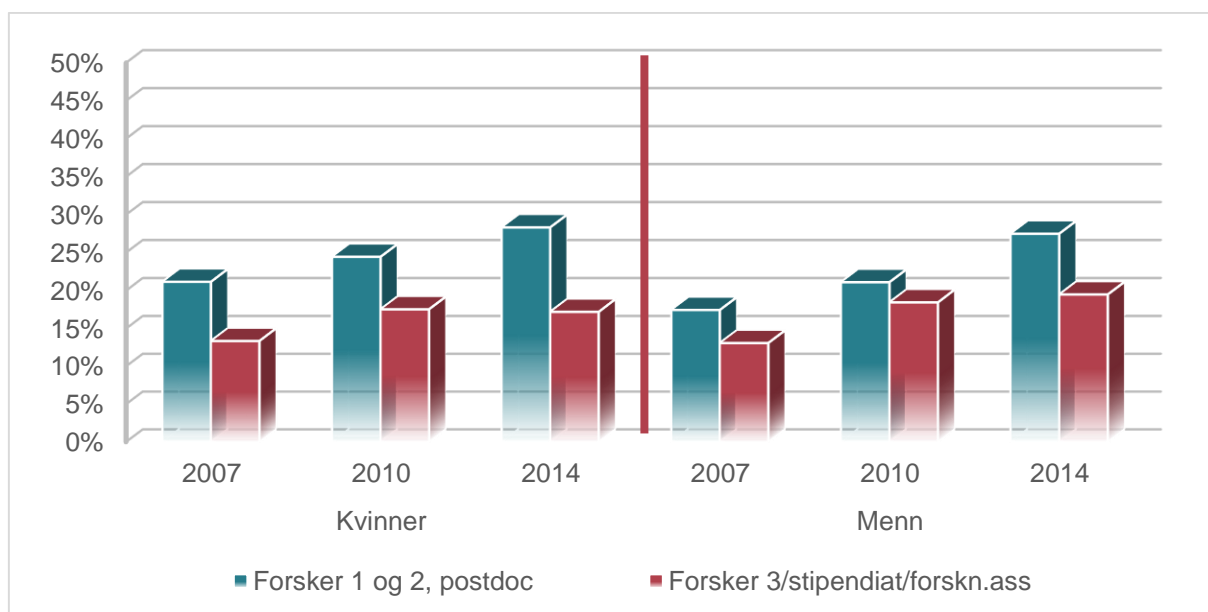
Den høyeste andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere ved universiteter og høyskoler finner vi blant postdoktorer og forskere tilsatt på prosjekt. Dette gjelder for både kvinner (42 prosent i 2014) og menn (55 prosent i 2014). I perioden 2007 til 2014 har det vært en stor vekst i andelen postdoktorer/forskere med innvandrerbakgrunn for begge kjønn, fra 30 prosent innvandrere og etterkommere av innvandrere blant kvinnene og 37 prosent for mennene i 2007.

Nest høyest innslag av innvandrere og etterkommere av innvandrere finner vi blant stipendiater/vit.ass. Her hadde 22 prosent av kvinnene innvandrerbakgrunn i 2007, mot 34 prosent sju år senere. For mennene har andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere økt fra 28 prosent til 46 prosent i perioden.

Teknisk-administrative stillinger hadde i 2007 det laveste innslaget av innvandrere og etterkommere av innvandrere, sju prosent for begge kjønn. Sju år senere var det 11 prosent med innvandrerbakgrunn blant kvinner i teknisk-administrative stillinger, og 12 prosent blant mennene.

I instituttsektoren var 28 prosent av kvinnene og 27 prosent av mennene i forsker 1 og 2-stilling, samt postdoktorstilling, innvandrere eller etterkommere av innvandrere i 2014, se figur 12. Sju år tidligere gjaldt dette 21 prosent av kvinnene og 17 prosent av mennene. Antall kvinner med innvandringsbakgrunn er fordoblet i denne stillingsgruppen. I gruppen av forsker 3, stipendiater og forskningsassistenter utgjorde innvandrere og etterkommere av innvandrere 17 prosent av kvinnene og 19 prosent av mennene. Sju år tidligere var andelen 13 prosent for begge kjønn. Andelen mannlige innvandrere og etterkommere av innvandrere har dermed økt mer enn andelen kvinnelige i instituttsektoren i perioden 2007-2014.

Figur 12 Andel innvandrere blant forskerpersonalet i instituttsektoren i 2007, 2010 og 2014 etter kjønn og stillingsgruppe.

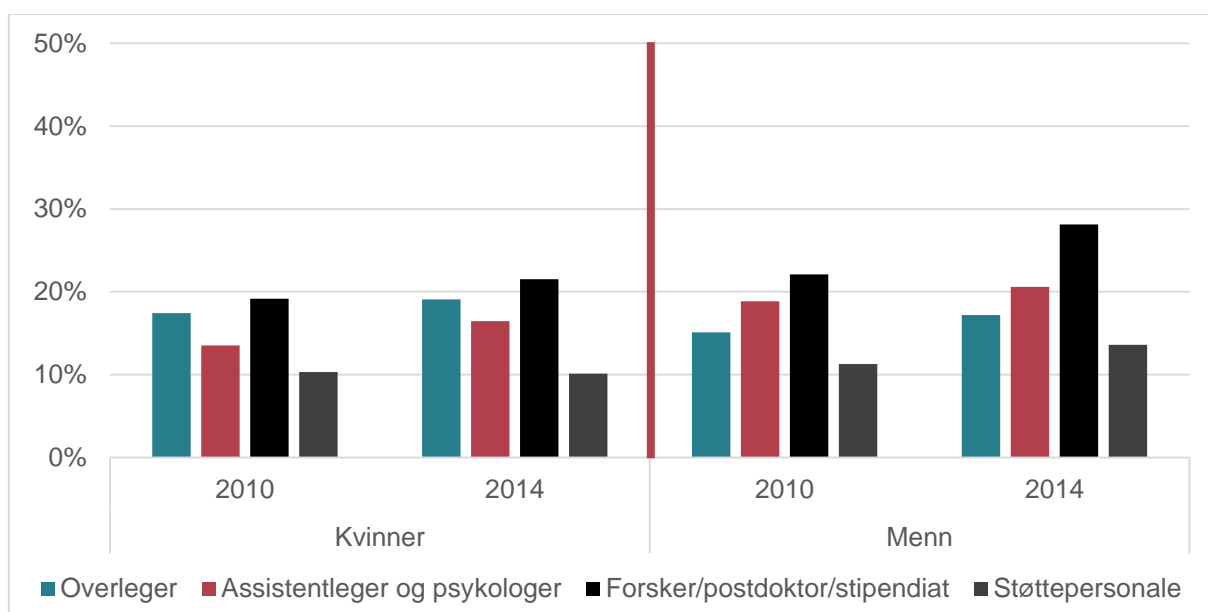

Kilde: NIFU/SSB

Grunnlagstabellen for figur 12 finnes i vedleggstabell V.9, mens grunnlagstabellen for figur 13 finnes i vedleggstabell V.10.

Grunnet utvidelsen av statistikkgrunnlaget for helseforetak og private ideelle sykehus i 2008, er ikke tallene for 2007 sammenlignbare med 2010 og 2014, og vi har derfor kun inkludert de to siste årene i figur 13.

Figur 13 FoU-personale i helseforetak og private, ideelle sykehus i 2010 og 2014 etter kjønn og stillingsgruppe¹. Prosent.

¹Støttepersonalet omfatter faglige stillinger hvor det kreves høyere utdanning, herunder ingeniører, laboratoriepersonale og ulike tekniske stillinger. I tillegg er sykepleiere, fysioterapeuter og andre profesjoner med høyere utdanning på masternivå inkludert.

Kilde: NIFU/SSB

Andelen innvandrere blant overlegene ved helseforetakene var 19 prosent blant kvinnene og 17 prosent blant mennene i 2014, se figur 13. For assistentleger og psykologer utgjorde innvandrere og etterkommere av innvandrere 16 prosent av kvinnene i 2014, mot 21 prosent av mennene. Blant forskerpersonalet ved helseforetakene var det i 2014 en merkbart høyere andel innvandrere blant mennene enn blant kvinnene, 28 mot 21 prosent.

Vi ser at det har vært en liten vekst i andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere både blant kvinnelige overleger, assistentleger og psykologer og for forskerstillinger. Blant kvinnelig støttepersonale som deltok i FoU var andelen innvandrere uendret fra 2010 til 2014.

For mennene ser vi en spesielt stor vekst i andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere for forskerstillingene, og en noe mindre vekst for faglige stillinger. Helseforetakene har dessuten hatt en betydelig vekst i andelen menn med innvandrerbakgrunn blant støttepersonale.

3.4 Nærmere om universiteter og høyskoler

Vi har i dette delkapittelet lagt 2016-organiseringen av lærestedene til grunn i statistikken, se fotnoter til figurene. I tillegg har vi måttet gruppere flere av høyskolene, og har her forholdt oss til allerede vedtatte fusjoner. Vi har imidlertid ikke justert for forskningsinstitutter som er fusjonert inn i universitets- og høyskolesektoren, slik at for eksempel AFI og NOVA er inkludert i instituttsektoren i 2007 og 2010.

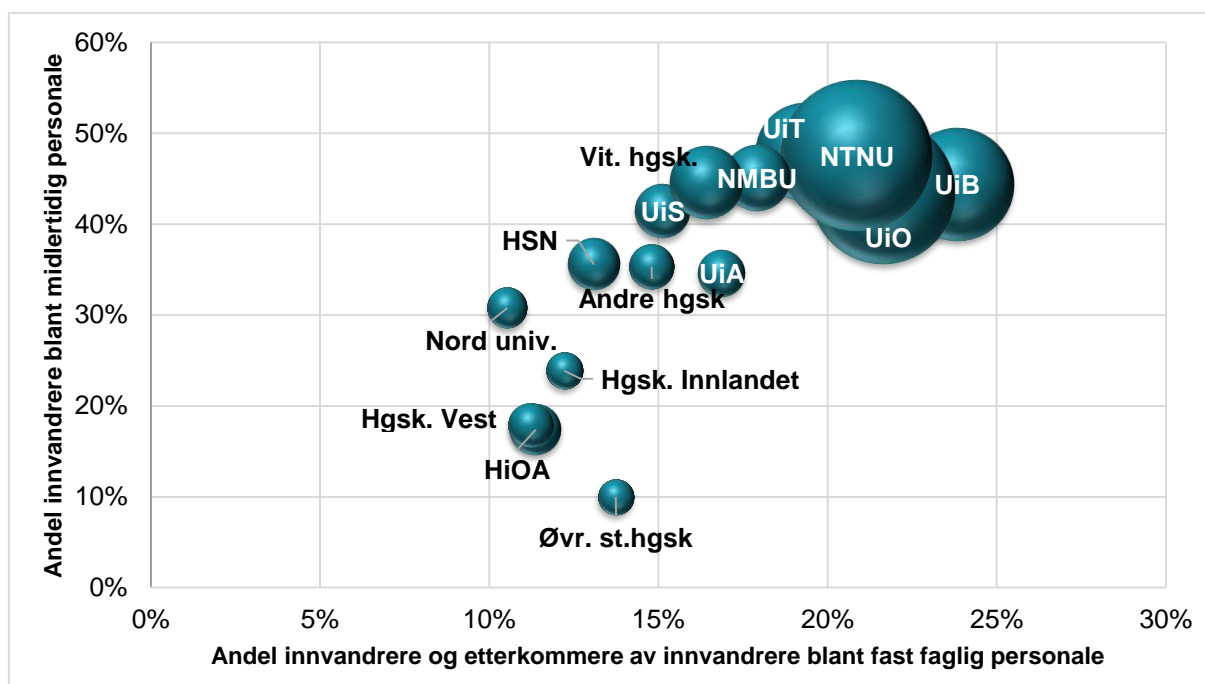
I 2014 hadde NTNU flest faglig tilsatte med innvandrerbakgrunn, nær 1 300 personer. Universitetet i Oslo fulgte med 1 170, mens Universitetet i Bergen hadde 720 og Universitetet i Tromsø 540. De største universitetene hadde flest innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskerpersonalet, men de hadde også flest ansatte, så dette er ikke unaturlig.

Figur 14 viser forholdstallet mellom andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant det faste, faglige personalet, det vil si professorer, førsteamanuenser og øvrige faste stillinger, og innvandrerandelen blant midlertidig personale, her postdoktorer, stipendiater og forskere tilsatt på prosjekt. Størrelsen på boblen angir totalt antall faglig tilsatte med innvandrerbakgrunn ved lærestedet.

Universitetet i Bergen hadde den høyeste andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere blant det faste, faglige personalet i 2014, 24 prosent. Nest høyest andel hadde Universitetet i Oslo med 22 prosent, fulgt av NTNU med 21 prosent og Universitetet i Tromsø med 19 prosent. Igjen er det de fire breddeuniversitetene som har den høyeste andelen. Lavest andel innvandrere finner vi ved Høgskolen i Oslo og Akershus og Høgskolen på Vestlandet, begge med 11 prosent. De statlige høyskolene har generelt en lavere andel innvandrere blant det faste, faglige personalet enn hva universitetene har. Dette skyldes blant annet at disse lærestedene har flere personer i lektorstillinger, hvor andelen innvandrere er lavere enn blant professorer og førsteamanuenser. Vi kan dessuten øyne konturene av en regional dimensjon i materialet, det vil si at læresteder i de store byene har et høyere innslag av innvandrere og etterkommere av innvandrere enn mer regionale læresteder.

Den høyeste andelen innvandrere blant det midlertidige personalet finner vi ved NTNU og Universitetet i Tromsø, begge med 48 prosent. Dernest følger NMBU og de vitenskapelige høyskolene med 45 prosent innvandrere, og universitetene i Oslo og Bergen, begge med 44 prosent. Lavest andel innvandrere blant det midlertidige personalet finner vi ved øvrige statlige høyskoler, 10 prosent. Ved disse lærestedene (Høgskolen i Østfold, Høgskolen i Volda og Samisk høyskole) er det få personer i stipendiat-, postdoktor og forskerstillinger, slik at tallene er mer usikre.

Figur 14 Antall innvandrere blant forskerpersonalet, samt andelen innvandrere blant det faste faglige personalet og det midlertidige personalet i 2014 etter lærested og lærestedstype.¹

¹NTNU omfatter her Høgskolen i Sør-Trøndelag, Høgskolen i Gjøvik og Høgskolen i Ålesund. Nord universitet omfatter også Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Nord-Trøndelag mens Universitetet i Tromsø inkluderer Høgskolen i Narvik, Høgskolen i Harstad, Høgskolen i Finnmark og Høgskolen i Tromsø. Vitenskapelige høyskoler omfatter Norges idrettshøgskole, Arkitektshøgskolen i Oslo, Norges musikkhøgskole, Handelshøyskolen BI, Høgskolen i Molde og VID høyskole (herunder Diakonhjemmet høyskole, Misjonshøgskolen og Haraldsplass diakonale høyskole), Høgskolen i Innlandet omfatter Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer, HSN er Høgskolen i Sørøst-Norge, som omfatter høyskolene i Buskerud, Telemark og Vestfold. HiVest er Høgskolene på Vestlandet, det vil si høyskolene i Bergen, Stord/Haugesund og Sogn og Fjordane. Øvrige statlige høyskoler omfatter dermed Høgskolen i Østfold, Høgskolen i Volda og Samisk høyskole. Andre høyskoler omfatter kunsthøgskolene i Oslo og Bergen, NLA høyskolen, Politihøgskolen, Forsvarets høyskole, Dronning Mauds minne høyskole, Lovisenberg høyskole, Høgskolen Kristiania Og Westerdals Oslo ACT.

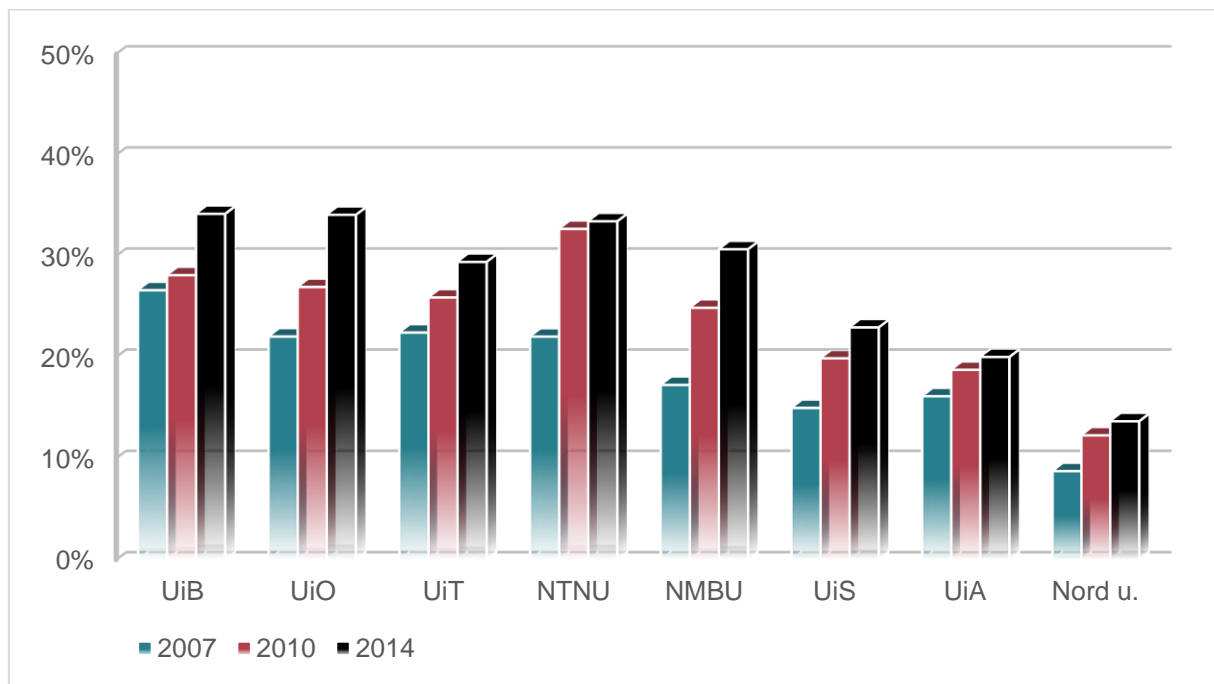
Kilde: NIFU/SSB

Generelt er andelen innvandrere blant fagpersonalet høyere ved de fire breddeuniversitetene enn ved de øvrige universitetene, se figur 15. Universitetet i Bergen og Oslo hadde begge 34 prosent faglig personale med innvandrerbakgrunn, mens andelen var 33 prosent ved NTNU og 29 prosent ved UiT. NMBU hadde 31 prosent innvandrere, Universitetet i Agder 20 prosent og Universitetet i Stavanger 23 prosent, mens Nord Universitet kun hadde 14 prosent faglig personale med innvandrerbakgrunn.

I 2007 var andelen høyest ved UiB med 27 prosent, fulgt av de andre tre breddeuniversitetene, alle med 22 prosent. Nord universitet hadde den laveste andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere i 2007, ni prosent.

Antall innvandrere og etterkommere av innvandrere ved hvert lærested er i flere tilfeller så lave at vi kun kan presentere andeler, se grunnlagstabellen for figur 15 i vedleggstabell V.11.

Figur 15 Andelen innvandrere blant forskerpersonalet ved universitetene¹ i 2007, 2010 og 2014.

¹Organiseringen av universitetene i 2016 er lagt til grunn for figuren. NTNU omfatter her Høgskolen i Sør-Trøndelag, Høgskolen i Gjøvik og Høgskolen i Ålesund. Nord universitet omfatter også Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Nord-Trøndelag mens Universitetet i Tromsø inkluderer Høgskolen i Narvik, Høgskolen i Harstad, Høgskolen i Finnmark og Høgskolen i Tromsø.

Kilde: NIFU/SSB

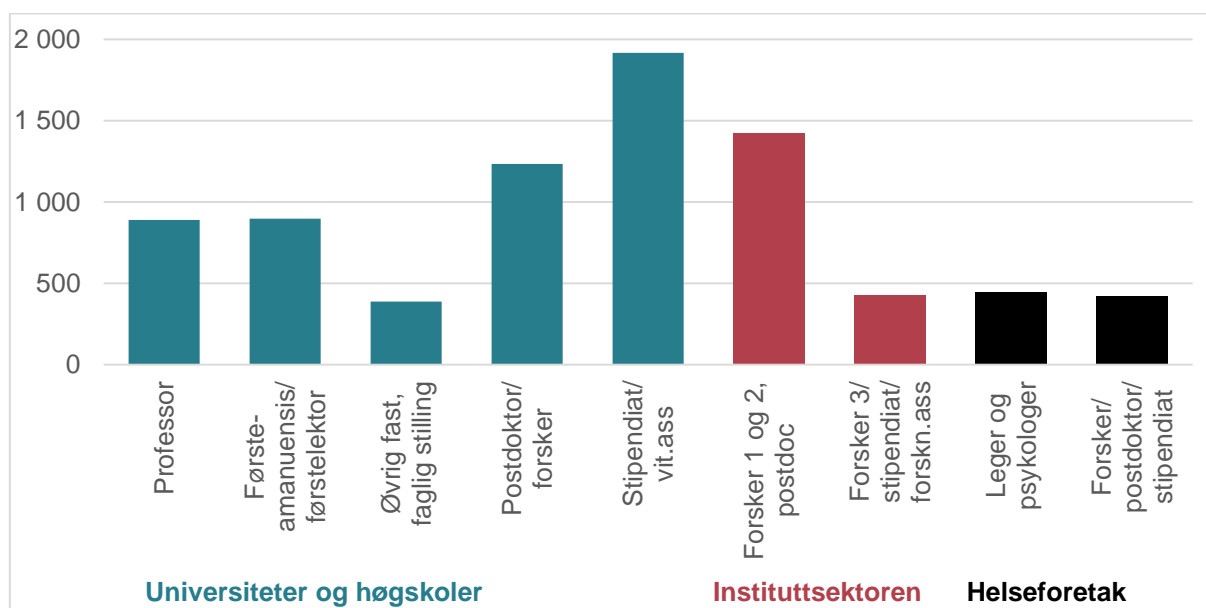
4 Nærmere om innvandrere i norsk forskning og høyere utdanning

I tillegg til å se på andelen innvandrere blant forskerpersonalet, ønsker vi også å se nærmere på hva som kjennetegner populasjonen av innvandrere i forskning og høyere utdanning. Vi har derfor laget noen uttrekk som kun ser på innvandrerne. Her har vi inkludert en ny variabel; region for landbakgrunn.

4.1 Stillingsstruktur for innvandrerpopulasjonen

Som vist i kapittel tre, er andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere høyest i de midlertidige stillingene. Det er også her det er flest innvandrere, se figur 16. Ved universiteter og høyskoler var det i 2014 i overkant av 1 900 personer med innvandrerbakgrunn blant stipendiatene, og 1 240 personer blant postdoktorene og forskere tilsatt på prosjekt.

Figur 16 Antall innvandrere og etterkommere av innvandrere i forskning og høyere utdanning i 2014 etter stillingsgruppe og sektor.

¹Øvrig fast, faglig stilling ved universiteter og høyskoler omfatter universitets- og høyskolelektorer, amanuenser, spesialiststillinger tilknyttet profesjonsutdanningene og faglige ledere som dekaner og instituttledere

Kilde: NIFU/SSB

Det var like mange innvandrere blant professorene som det var blant førsteamanuensene og førstelektorene. Samtidig var det under halvparten så mange i øvrig fast, faglig stilling. Ettersom øvrig fast, faglig stilling er den største stillingsgruppen ved universitetene og høgskolene, blir også andelen innvandrere i denne gruppen lav.

I instituttsektoren var det flest innvandrere blant forsker 1, forsker 2 og postdoktorene, nesten 1 500 personer. Ved helseforetakene var det omtrent like mange med innvandrerbakgrunn blant leger og psykologer i klinisk stilling som deltok i FoU, som det var blant forskerpersonalet.

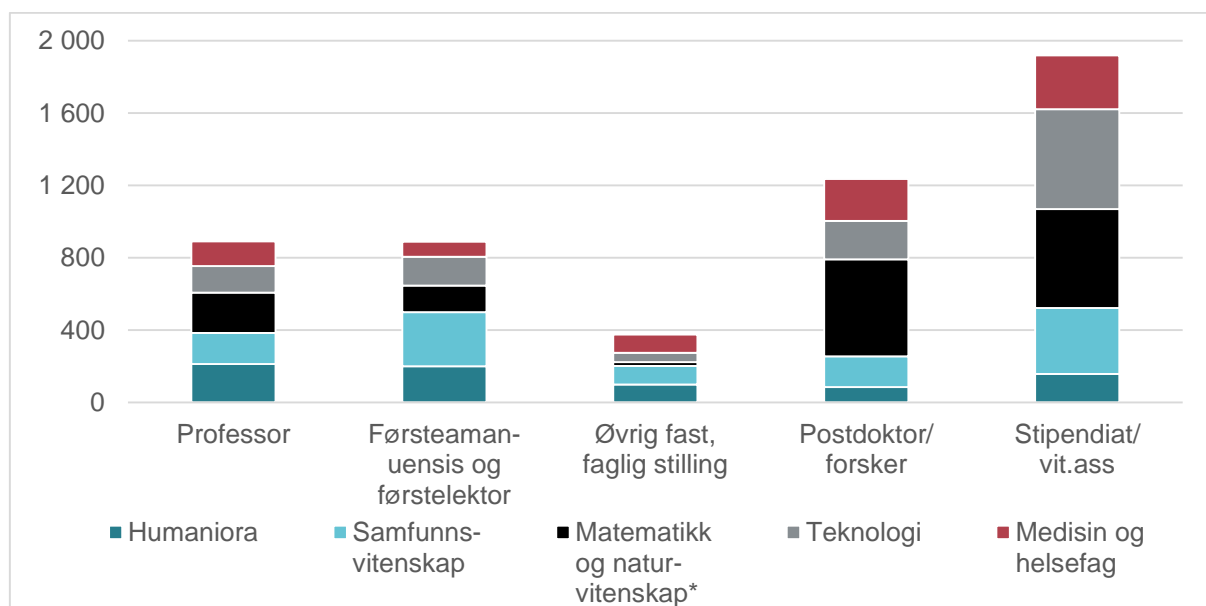
Ser vi alle tre sektorer under ett, finner vi at omtrent halvparten av det faglige personalet med innvandrerbakgrunn er tilsatt i faste, faglige stillinger i 2014, mens den andre halvdel er tilsatt i midlertidige stillinger. Forholdstallet mellom antall innvandrere og etterkommere av innvandrere som er tilsatt i faste stillinger og midlertidige stillinger er relativt stabilt i de tre årgangene som inngår i utvalget.

4.2 Fagområdetilhørighet for innvandrerpopulasjonen

Som tidligere vist, er det mange innvandrere og etterkommere av innvandrere blant postdoktorene/ forskerne, men også blant stipendiatene. Vi har dessuten sett at det er mange med innvandrerbakgrunn innenfor matematikk og naturvitenskap, teknologi og medisin og helsefag. Figur 17 kombinerer fagområde og stilling.

Vi ser at innvandrer-professorene fordeler seg relativt jevnt på fagområdene i 2014, med en liten overvekt innenfor matematikk og naturvitenskap og humaniora. Blant førsteamanuensene og førstelektorene er det flest innenfor samfunnsvitenskap, fulgt av teknologi og humaniora. For øvrige faste, faglige stillinger, det vil si universitets- og høgskolelektor, amanuensis, spesialiststillinger og faglige ledere, er det flest personer i innenfor humaniora, samfunnsvitenskap og medisin og helsefag. Det samme mønsteret ser vi for den totale forskerpopulasjonen i denne stillingskategorien, jf. figur 8.

Figur 17 Innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forsker og faglig personale ved universiteter og høgskoler i 2014 etter stillingsgruppe¹ og fagområde¹.

¹Øvrig fast, faglig stilling ved universiteter og høgskoler omfatter universitets- og høgskolelektorer, amanuenser, spesialiststillinger tilknyttet profesjonsutdanningene og faglige ledere som dekaner og instituttledere

²Landbruks-, fiskerifag og veterinærmedisin er i figuren slått sammen med matematikk og naturvitenskap, ettersom det er svært få innvandrere og etterkommere av innvandrere innenfor dette fagområdet.

Kilde: NIFU/SSB

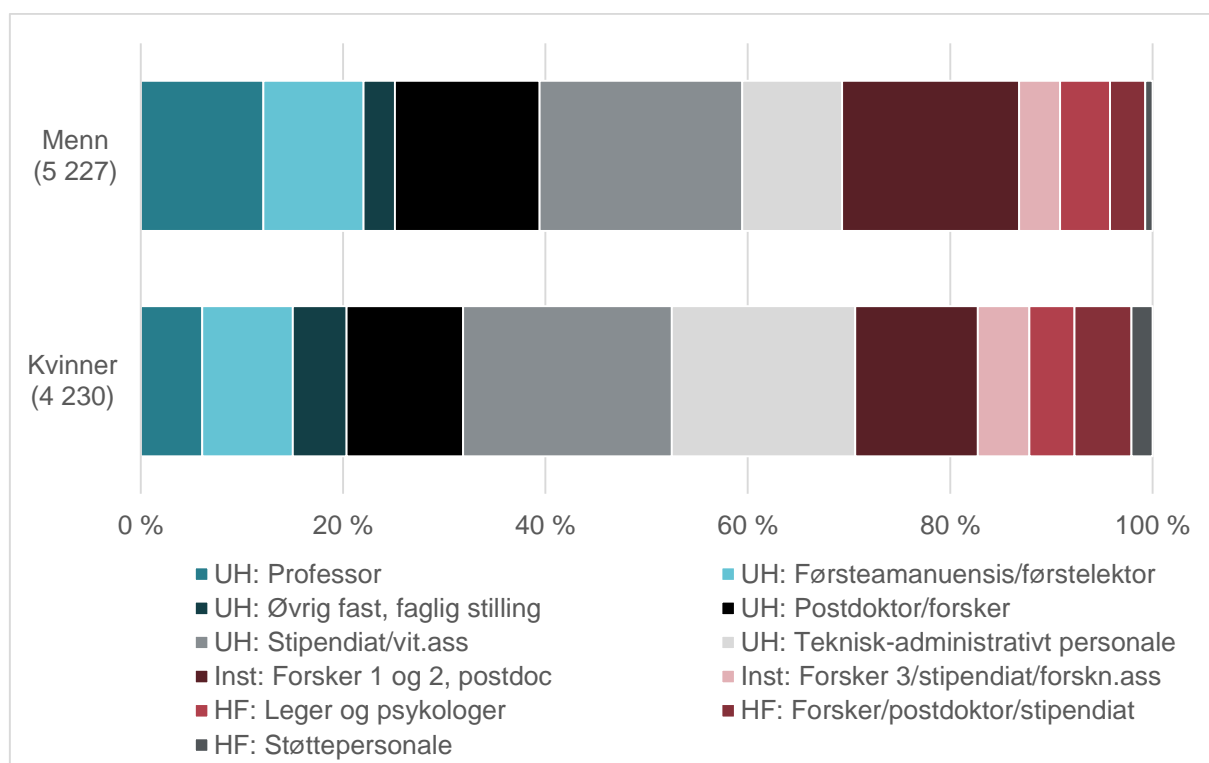
For postdoktorer og forskere var over 40 prosent av innvandrerpulasjonen tilsatt innenfor matematikk og naturvitenskap, med medisin og helsefag som nest største fagfelt med 19 prosent. Kun sju prosent var tilsatt innenfor humaniora og 14 prosent innenfor samfunnsvitenskap. Disse to fagområdene har også relativt færre postdoktorer og forskere enn for eksempel matematikk og naturvitenskap og medisin og helsefag, slik at dette ikke er overraskende.

Like mange stipendiater/vit.ass med innvandrerbakgrunn var tilsatt innenfor matematikk og naturvitenskap som innenfor teknologi, 29 prosent. Også for stipendiatene var humaniora det minste fagområdet med åtte prosent, mens medisin og helsefag var nest minst med 15 prosent av innvandrerpulasjonen i denne stillingsgruppen.

4.3 Kjønnfordeling i innvandrerpulasjonen

I 2014 var det totalt 4 230 kvinner med innvandrerbakgrunn blant FoU-personalet innenfor forskning og høyere utdanning, mens det var 5 230 menn. Av kvinnene var 71 prosent tilsatt ved universiteter og høyskoler, 17 prosent i instituttsektoren og 12 prosent ved helseforetakene. 80 prosent var tilsatt i faglige stillinger, og 20 prosent i teknisk-administrative stillinger. Blant mennene var 69 prosent tilsatt ved universiteter og høyskoler, 22 prosent i instituttsektoren og ni prosent ved helseforetakene. 89 prosent var tilsatt i faglige stillinger og 11 prosent i teknisk-administrative stillinger.

Figur 18 Innvandrere og etterkommere av innvandrere i 2014 etter sektor, stilling og kjønn. Prosent.

Kilde: NIFU/SSB

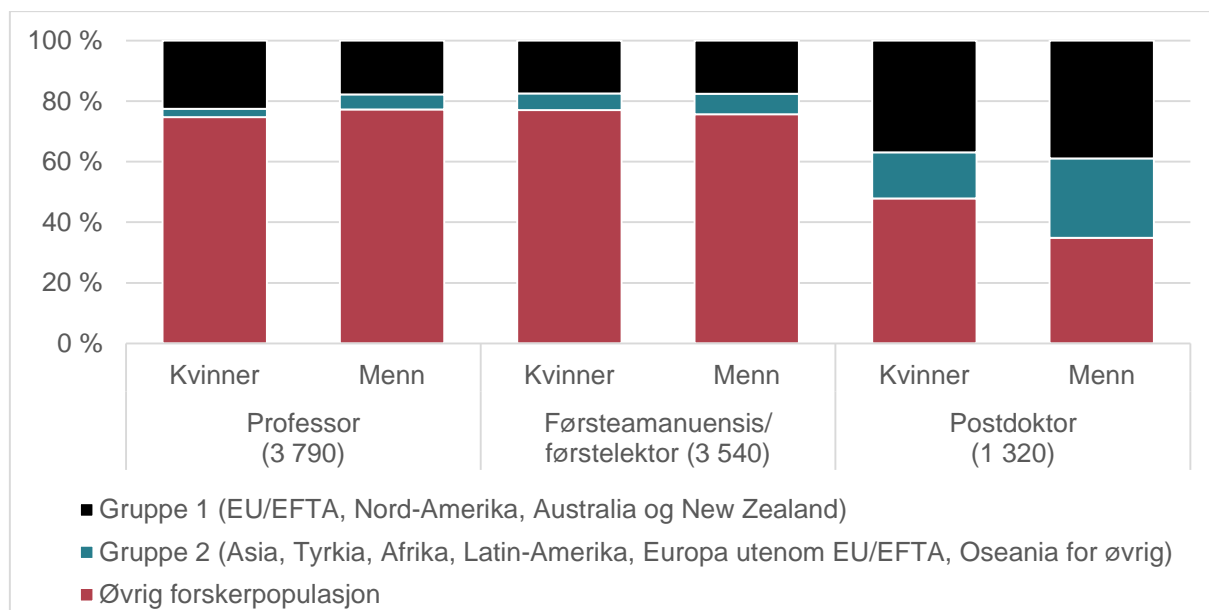
Figur 18 viser prosentvis fordeling av kvinner og menn på sektor og stilling. Den største gruppen av kvinner med innvandrerbakgrunn finner vi blant stipendiater/vit.ass ved universiteter og høyskoler, fulgt av teknisk-administrativt personale i samme sektor. Også blant mennene med innvandrerbakgrunn utgjør stipendiater/vit.ass ved universiteter og høyskoler den største gruppen, fulgt av forsker 1 og 2, samt postdoktor, i instituttsektoren, dernest postdoktor/forsker ved universiteter og høyskoler.

En merkbart høyere andel av mennene enn kvinnene med innvandrerbakgrunn er tilsatt som professorer, mens andelen i førsteamanuensis/førstelektorstilling er relativt lik. Det er også relativt flere mannlige innvandrere og etterkommere av innvandrere i instituttsektoren enn det er kvinnelige.

4.4 Regiontilhørighet for innvanderpopulasjonen

I 2014 kom 23 prosent av de kvinnelige professorene kom fra Gruppe 1-land, det vil si EU/EFTA-land, Nord-Amerika, Australia eller New Zealand og tre prosent fra resten av verden. For de mannlige professorene kom 18 prosent fra Gruppe 1-land og fem prosent fra resten av verden. Fordelingen av førsteamanuenser etter region er om lag den samme som for professorene.

Figur 19 Kvinner og menn i utvalgte stillinger i 2014 etter innvandringsstatus¹ og region for landbakgrunn. Prosent.

¹For norskfødte med innvandrerforeldre er mors fødeland benyttet

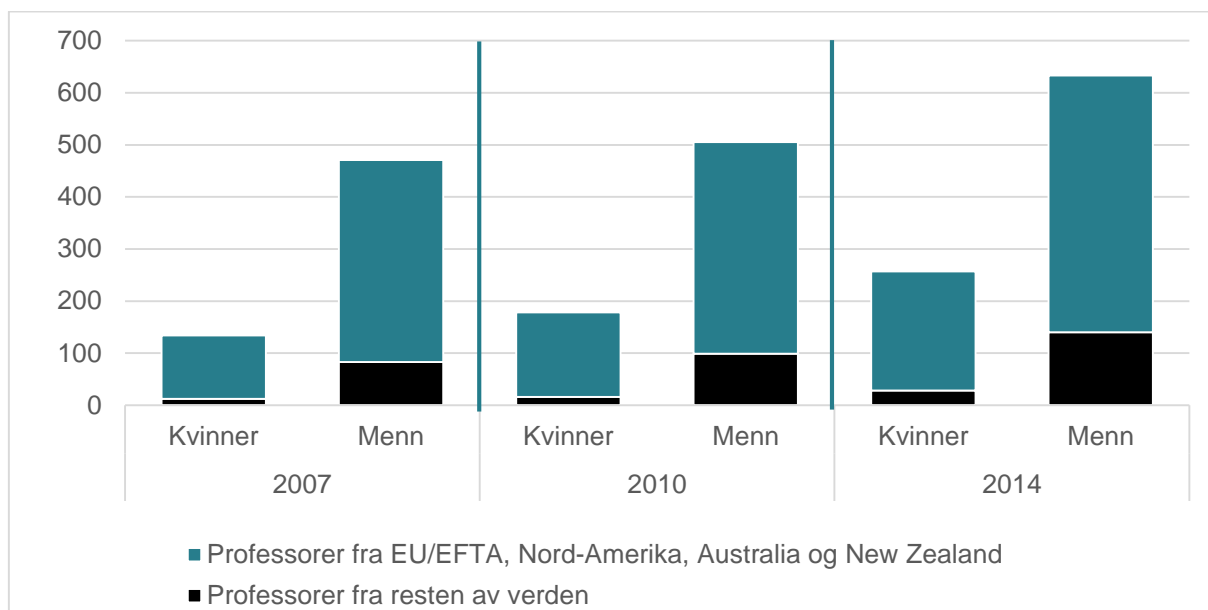
Kilde: NIFU/SSB

Postdoktorene skiller seg derimot betydelig fra professor og førsteamanuensis. Her kom 37 prosent kom fra Gruppe 1-land og 15 prosent fra resten av verden. Blant de mannlige postdoktorene var det flest innvandrere og etterkommere av innvandrere, totalt 65 prosent. Her utgjorde Gruppe 1-landene den største gruppen med nær 40 prosent av postdoktorene, samtidig som en fjerdedel kom fra resten av verden.

Grunnlagstabellen for figur 19 finnes i vedleggstabell 12.

Figurene 20 til 22 viser utviklingen i regiontilhørighet for henholdsvis menn og kvinner blant innvandrere og etterkommere av innvandrere for professorer, førsteamanuenser og postdoktorer i perioden 2007 til 2014. Det er gjennomgående flere menn enn kvinner med innvandrerbakgrunn i alle stillingene, og de fleste kommer fra et Gruppe 1-land. En høyere andel av mennene enn kvinnene har bakgrunn fra land utenfor EU/EFTA, Nord-Amerika, Australia og New Zealand.

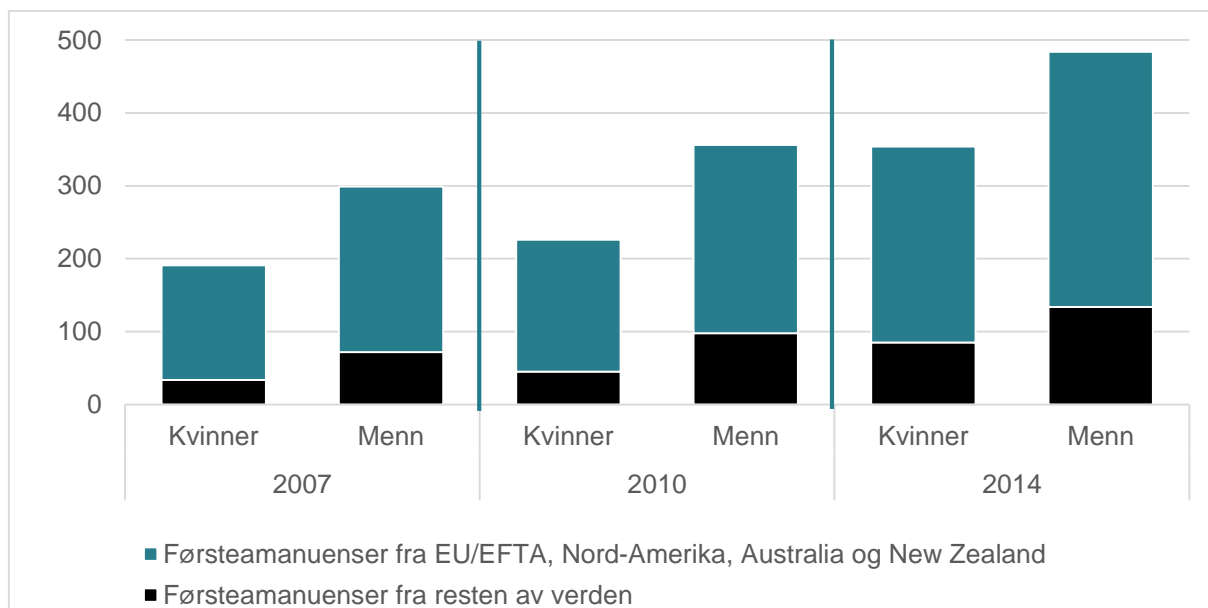
Figur 20 Professorer etter kjønn og region for fødeland¹ i 2007, 2010 og 2014.

¹For norskfødte med innvandrereforeldre er mors fødeland benyttet.

Kilde: NIFU/SSB

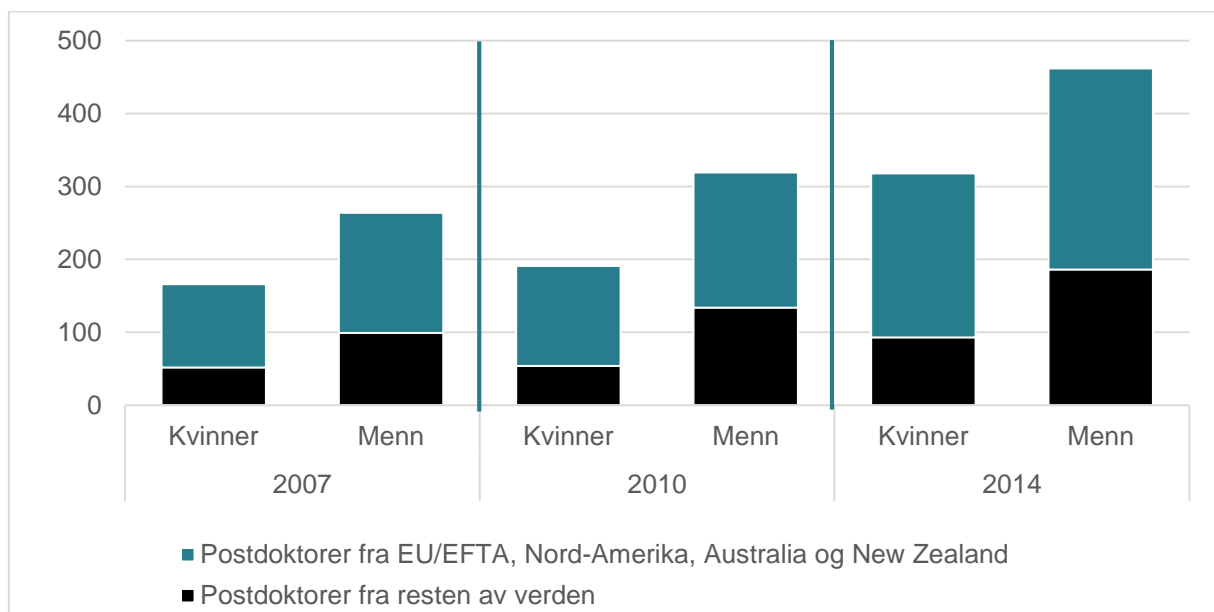
Figur 21 Førsteamanuenser etter kjønn og region for fødeland¹ i 2007, 2010 og 2014.

¹For norskfødte med innvandrereforeldre er mors fødeland benyttet.

Kilde: NIFU/SSB

Figur 22 Postdoktorer etter kjønn og region for fødeland¹ i 2007, 2010 og 2014.

¹For norskfødte med innvandrerforeldre er mors fødeland benyttet.

Kilde: NIFU/SSB

5 Videre arbeid med mangfoldstatistikk

I de foregående kapitlene har vi presentert statistikk om mangfold i norsk forskning og høyere utdanning, det vil si universiteter, høyskoler, instituttsektor og helseforetak. Statistikken gir et bilde av status og utvikling i hvordan innvandrere er representert i det norske forsknings- og utdanningssystemet. Det er første gang slike tall presenteres i Norge, og sånn sett etableres et første kunnskapsgrunnlag for å følge det videre arbeidet med integrering og likestilling på tvers av innvandringsstatus og kjønn.

Siktemålet for videre arbeid med denne statistikken er å oppdatere databasen med nye årganger med kortere eller lengre mellomrom. For dette formålet er dette notatet en viktig del av dokumentasjonen av uttrekk, kopling og bearbeiding av data til en helhetlig statistikk – en mangfoldstatistikk.

Arbeidet med å etablere en god mangfoldstatistikk ved kopling av eksisterende personregistre hos SSB og NIFU har imidlertid også gitt noen utfordringer som vi ikke har klart å løse innenfor rammene av prosjektet. På enkelte punkter har vi i arbeidets gang oppdaget behov for videreutvikling og forbedring av datamaterialet for å kunne gi et differensiert kunnskapsgrunnlag for aktuelle policy-prosesser. Kif-komiteen har her spilt inn forslag til innvandrer-kategorier som de ønsker å differensiere mellom, og som de ønsker å følge over tid. Det dreier seg primært om å kunne skille mellom a) «importerte akademikere», forskere og faglig personale som rekrutteres direkte inn i stillinger i norsk akademia b) innvandrere som har kommet for å ta utdanning i Norge og c) innvandrere som har kommet av andre årsaker.

Et viktig skille går mellom innvandrere som har kommet til Norge som barn og dermed fullført sin utdanning i Norge på den ene siden og innvandrere som kommer direkte inn i forsknings- og undervisningsstillinger på den andre. De to gruppene representerer to ulike problemstillinger i den offentlige debatten. Den første problemstillingen gjelder innvandrerbefolkningens muligheter til integrering i det norske utdannings- og forskningssystemet gjennom samme kanaler som resten av befolkningen. Her vil mangfoldstatistikken kunne bidra til politikktutforming gjennom å gi grunnlag for å følge innvandrergruppers reelle tilgang til og plass i systemet. Sistnevnte gjelder debatten om internasjonal forskermobilitet og rekruttering av utenlandske forskere til høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner. I noen sammenhenger vil det være interessant å se de to gruppene sammen, men det bør også utvikles et kvalitativt godt opplegg for å skille dem og studere dem hver for seg. Det krever en mer inngående og detaljert gjennomgang av datamaterialet, og mulighetene det gir for en mer presis inndeling, enn vi har kunnet gjøre innenfor rammene av dette prosjektet.

Både Kunnskapsdepartementet og Kif-komiteen har uttrykt ønsker om en mer detaljert mangfoldstatistikk for utenlandsk personell på fagområder, stillingstyper og region. Her er det til dels svært skjeve fordelinger, og for å utnytte potensialet i dataene vil det være mulig å lage mer

skreddersydde kryssfordelinger enn de standardiserte, gjennomgående grupperinger vi har hatt rom for i foreliggende prosjekt.

I tillegg kan det være aktuelt å presentere data som viser innvandrerbefolkningen fra noen enkeltland som er så store at de kan spesifiseres i utvalgte tabeller. Kif-komiteen har for eksempel etterlyst en oversikt over andelen av personer fra de største innvandrerlandene i forskning og høyere utdanning, og dessuten tabeller som viser fordelingen etter kontinent. Opplysningene finnes i grunnlagsfilene, men det er for få personer fra enkelte land til at en slik detaljert statistikk kan utarbeides. På sikt vil det være mulig å utforme en noe mer detaljert inndeling enn det som er gjort her.

Prosjektgruppen har fått innspill om at det er ønskelig å lage statistikk som gir fordelinger på fylkes- eller regionnivå, for eksempel forskere fra gruppe 1-land, det vil si EU/EFTA, Nord-Amerika, Australia og New Zealand, og gruppe 2-land, det vil si resten av verden. Dette fordi det er stor forskjell mellom ulike deler av Norge med hensyn til innvandring. Det er lite hensiktsmessig å lage statistikk på fylkesnivå, ettersom det er stor forskjell på antall forskere i hvert fylke, og det noen steder vil være snakk om svært få individer. Skal institusjonene ha noe konkret å jobbe ut fra når det gjelder rekruttering, kan regiontall være nyttige, og dette vil det være mulig å fremskaffe på sikt. Her trengs det imidlertid mer analyser og videreutvikling av mulige klassifiseringer for å gi gode og relevante tall.

Det kan dessuten være aktuelt å følge personell over tid, for eksempel hvor mange med innvandrerbakgrunn som er tilsatt innenfor forskning og utdanning over flere år, hvor mange som går til næringslivet og hvor mange som forlater landet etter få år. Dette er en analytisk anvendelse av deler av mangfoldstatistikken i en enkel mobilitetsanalyse.

Kunnskapsdepartementet har også ytret et ønske om å kunne følge flyktninger i utdannings- og forskningssystemet. Ettersom opplysninger om alder ved innvandring er tilgjengelig, vil vi kunne gjøre forutsetninger og utforme en slik kategorisering – med noen forbehold om manglende opplysninger, for eksempel for personer som kommer fra/via andre nordiske land. Dette vil imidlertid være ressurskrevende, bl.a. på grunn av utfordringer forbundet med skillet mellom de som har kommet for å ta utdanning og de som har kommet av andre årsaker. Opplysninger om årsak til innvandring er i noen grad tilgjengelig for de som har kommet direkte til landet som flyktninger, men for de som kommer hit etter å ha oppholdt seg noen år i andre europeiske land, vil ikke denne opplysningen være tilgjengelig i samme grad. Vi vil kunne skille ut de som har kommet til Norge som barn, og har gått hele eller store deler av utdanningsløpet her. (Disse kan eventuelt grupperes sammen med etterkommere av innvandrere).

Dette er noen mulige retninger for videreutvikling og forbedring av mangfoldstatistikken. Enkelte av dem anbefales gjort så snart som mulig, helst i tilknytning til den første publiseringen av slik statistikk. Her tenker vi særlig på utfordringen med å tilrettelegge for separate tabeller og analyser av den delen av innvandrerbefolkningen som i hovedsak følger veien gjennom det norske utdanningssystemet og deres vei inn i academia på den ene siden og den delen som gjelder internasjonal forskermobilitet på den andre. Videreutvikling og forbedring av andre sider ved mangfoldstatistikken kan vurderes fremskaffet i forbindelse med nye årganger.

Referanser

- Børing, P. og Gunnes, H. (2012): Internasjonal rekruttering til norsk forskning. NIFU-rapport 2012:4.
- Forskningsrådet (2016): Det norske forsknings- og innovasjonssystemet – statistikk og indikatorer 2016.
- Gunnes, H. og Børing, P. (2015): Veien fra postdoktor til akademia: En statistisk analyse av postdoktorenes karriere ved utdannings- og forskningsinstitusjonene. NIFU arbeidsnotat 2015:15.
- Gunnes, H. (2011): Utenlandske doktorgradskandidater ved NTNU i 2007, 2008 og 2009 og deres videre karriere i norsk akademia. NIFU arbeidsnotat 2011:7.
- Iversen, E. J., Scordato, L., Børing, P. and Røsdal, T. (2014): International and Sector mobility in Norway. A register data approach. NIFU working paper 2014:11.
- Lan F., Hale K. and Rivers, E (2015): Immigrants' Growing Presence in the U.S. Science and Engineering Workforce: Education and Employment Characteristics in 2013, National Science Foundation InfoBrief, September 2015.
- Maximova-Mentzoni, T., Egeland, C., Askvik, T., Drange, I., Støren, L. A., Røsdal, T. og Vabø. A. (2016): Å være utlending er ingen fordel. Karriereløp og barrierer for innvandrere i norsk akademia. AFI-rapport 2016:3.
- Olsen, T. B. (2013): Utlendinger med norsk doktorgrad – hvor blir de av? NIFU Rapport 2013:17.
- Olsen, T. B. og Sarpebakken, B (2011): Utledninger i norsk forskning. En undersøkelse basert på registerdata, NIFU-Rapport 2011:30.

Vedlegg I Variabeloversikt

Tabell V.1 Variabler fra NIFUs Forskerpersonalregister som inngår i grunnlagsfilen.

Variabel	Navn	Type	Format	Forklaring	Egen tabell
ID	Unik ID	Integer	(oppr. fnr)	Nøkkelvariabel/unik ID, løpenummer	
Statistikkår	Statistikkår	Integer	4 siffer	2007, 2010, 2014	
Lsted	Lærestedsnummer	Integer	2 siffer	Unikt løpenummer for å identifisere lærested	
Lærested	Lærestedsnavn	Character	x	Hører sammen med lsted	
Fak.nr.	Fakultetsnummer	Integer	2 siffer	Ikke unik, må kobles til lsted	x
Sekt	Sektor	Integer	1 siffer	Angir utøvende sektor	
Sektor	Sektornavn	Character	x	Hører sammen med sekt	
Type	Lærestedstype	Character	x	Type lærested, gjelder sekt=1	
Fylke	Fylke	Character	x	Tall og tekst, bygger på standard for kommunenummer	
fodt_aar	Fødselsår	Integer	4 siffer	Fødselsår	
alder	Alder	Integer	2 siffer	Alder i gjeldende statistikkårgang (=Statistikkår - fodt_aar)	
kjonn	Kjønn	Character	M/K	Mann eller Kvinne	
stkode	Stillingskode	Integer	2 siffer	NIFU-stillingskoder	x
Stillingstekst	Stillingstekst	Character	x	Hører sammen med stkode	
Stillingsgruppe	Stillingsgruppe	Character	x	Gruppering av stillinger som brukes av NIFU	
Fagomr	Fagområdekode	Integer	3 siffer	Aggregert versjon standard disiplinindelning som brukes av NFR/CRISTin	
Fagområde	Fagområdenavn	Character	x	Hører sammen med fagomr	

Merk at ikke alle variabler ovenfor er benyttet i mangfoldstatistikken. Opplysningene vil imidlertid på sikt blitt gjort tilgjengelige i en analysefil for bruk i forskningsøyemed.

Tabell V.2 Variabler påkoblet hos SSB.

Variabler	Type	Lengde	Forklaring
aar	Char	4	Statistikkår
alder	Num	3	Alder pr. referansedato
Unik ID	Char		Løpenummer
fodeland	Char	3	Fødeland
innv_kat	Char	1	Innvandringskategori
kjonn	Char	1	Kjønn (1 = mann, 2 = kvinne)
landbakg	Char	3	Landbakgrunn
regdato	Char	8	Første bosattdato

I tillegg til variablene ovenfor, har SSB også brukt næringskoder (NACE SN2007), organisasjonsnummer, status på arbeidsmarkedet i referanseuken, persontype (aldersgruppe, bosatt m.v.) og statsborgerskap fødeland for å kontrollere datasettet. Kun variablene i vedleggstabell V.2 vil bli gjort tilgjengelige for forskning.

Vedleggstabeller

Tabell V.3 Forskerpersonale, befolkningen totalt, sysselsatte med høyere utdanning og studenter¹ etter innvandrerstatus i 2007, 2010 og 2014. Prosent.

År	Utvalgsgruppe	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Populasjonen for øvrig	Sum	Totalt
2007	Forskerpersonale	18 %	0 %	82 %	100%	26 699
	Befolkningen 15-74 år	10 %	1 %	90 %	100%	3 469 358
	Sysselsatte 15-74 år	9 %	1 %	91 %	100%	2 484 000
	Studenter	8 %	1 %	90 %	100%	203 048
2010	Forskerpersonale	22 %	0 %	78 %	100%	29 858
	Befolkningen 15-74 år	12 %	1 %	87 %	100%	3 643 182
	Sysselsatte 15-74 år	11 %	1 %	88 %	100%	2 517 000
	Studenter	9 %	2 %	89 %	100%	221 238
2014	Forskerpersonale	25 %	0 %	75 %	100%	31 876
	Befolkningen 15-74 år	16 %	1 %	83 %	100%	3 871 097
	Sysselsatte 15-74 år	14 %	1 %	85 %	100%	2 650 000
	Studenter	10 %	3 %	87 %	100%	248 719

¹Merk at utvekslingsstudenter med ugyldige fødselsnummer ikke er inkludert i utvalget. I 2007 gjelder dette få personer, mens i 2010 og 2014 utgjør disse ca. 2% av studentene. Dette medfører at den reelle andelen innvandrere blant studentene er litt høyere enn det som fremgår i tabellen.

Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret/SSB, befolkningsstatistikk og utdanningsstatistikk

Tabell V.4 Forskere og faglig personale i 2007, 2010 og 2014 etter innvandringsstatus og sektor.

		Innvandrere og etterkommere av innvandrere	Øvrige forskere og faglig personale	Totalt
2007	Universiteter og høyskoler	3 280	14 129	17 409
	Instituttsektoren	1 143	5 894	7 037
	Helseforetak og private, ideelle sykehus	410	1 843	2 253
	Totalt	4 833	21 866	26 699
2010	Universiteter og høyskoler	4 325	14 215	18 540
	Instituttsektoren	1 587	6 092	7 679
	Helseforetak og private, ideelle sykehus	625	2 959	3 584
	Totalt	6 537	23 266	29 803
2014	Universiteter og høyskoler	5 328	14 691	20 019
	Instituttsektoren	1 853	5 621	7 474
	Helseforetak og private, ideelle sykehus	868	3 377	4 245
	Totalt	8 049	23 689	31 738

Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret/SSB, befolkningsstatistikk og utdanningsstatistikk

Tabell V.5 Andel innvandrere blant FoU-personalet ved universiteter og høyskoler i 2007, 2010 og 2014 etter stillingsgruppe og kjønn. Prosent.

Stilling	2007			2010			2014		
	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn
Professornivå	20 %	25 %	19 %	21 %	25 %	20 %	23 %	25 %	23 %
Førstestilling ¹	15 %	16 %	14 %	16 %	16 %	16 %	20 %	19 %	21 %
Øvrig fast, faglig stilling ²	8 %	8 %	7 %	9 %	9 %	8 %	9 %	9 %	9 %
Postdoktor/forsker	34 %	30 %	37 %	39 %	32 %	45 %	49 %	42 %	55 %
Stipendiat/vit.ass	25 %	22 %	28 %	36 %	29 %	44 %	40 %	34 %	46 %
Totalt forskerpersonale	19 %	18 %	20 %	23 %	21 %	25 %	27 %	24 %	29 %
Teknisk-administrativt personale	7 %	7 %	7 %	9 %	9 %	10 %	12 %	11 %	12 %
Totalt	15 %	14 %	17 %	19 %	16 %	21 %	21 %	18 %	24 %

¹Førstestilling omfatter førsteamanuensis og førstelektor.

²Øvrig fast, faglig stilling omfatter universitets- og høyskolelektor, amanuensis, faglig leder (instituttleder og dekan) og spesialiststillinger tilknyttet profesjonsutdanningene

Kilde: NIFU/SSB

Tabell V.6 Forskere og faglig personale og innvandrere og etterkommere av innvandrere i 2007, 2010 og 2014 etter fagområde, alle institusjonstyper.

Fagområde	Forskerpersonale			Innvandrere og etterkommere av innvandrere		
	2007	2010	2014	2007	2010	2014
Humaniora	3 596	3 748	3 723	584	683	828
Samfunnsvitenskap	6 408	7 083	7 737	749	939	1 288
Matematikk og naturvitenskap	4 083	4 082	4 339	1 154	1 530	1 945
Teknologi	4 348	5 281	5 191	999	1 705	1 777
Medisin og helsefag	6 535	7 969	9 197	1 085	1 371	1 845
Landbruksfag, fiskerifag og vet.med.	1 616	1 528	1 416	249	293	344
Totalt	26 697	29 803	31 738	4 832	6 537	8 049

Kilde: NIFU/SSB

Tabell V.7 Innvandrere og etterkommere av innvandrere i 2007, 2010 og 2014 etter fagområde og sektor.

Fagområde	2007				2010				2014			
	UH-institusjoner	Inst.-sektor	Helseforetak	Tot-alt	UH-institusjoner	Inst.-sektor	Helseforetak	Tot-alt	UH-institusjoner	Inst.-sektor	Helseforetak	Tot-alt
Humaniora	531	53	..	584	616	67	..	683	750	78	..	828
Samfunnsvitenskap	607	142	..	749	751	188	..	939	1 108	180	..	1 288
Matematikk og naturvitenskap	868	286	..	1 154	1 045	485	..	1 530	1 405	540	..	1 945
Teknologi	624	375	..	999	1 199	506	..	1 705	1 121	656	..	1 777
Medisin og helsefag	582	94	409	1 085	645	101	625	1 371	850	127	868	1 845
Landbruks-, fiskerifag og vet.medisin	56	193	..	249	53	240	..	293	72	272	..	344
Totalt	3 280	1 143	409	4 832	4 325	1 587	625	6 537	5 328	1 853	868	8 049

Kilde: NIFU/SSB

Tabell V.8 Innvandrere og etterkommere av innvandrere og totalt antall forskere og faglig personale ved universiteter og høyskoler i 2014 etter stilling og fagområde.

	Innvandrere og etterkommere av innvandrere						
	Humaniora	Samfunnsvitenskap	Matematikk og naturvitenskap*	Teknologi	Medisin og helsefag	Landbruksfag, fiskerifag og vet.medisin	Uspesifisert fagområde
Professor	212	171	218	146	137	6	0
Førsteamanuensis/førstelektor	199	300	137	159	83	10	9
Øvrig fast, faglig stilling	98	103	20	50	101	2	13
Postdoktor/forsker	84	170	507	213	232	29	0
Stipendiat/vit.ass	157	364	523	553	297	25	0
Totalt forskerpersonale	750	1 108	1 405	1 121	850	72	22

	Forskere og faglig personale						
	Humaniora	Samfunnsvitenskap	Matematikk og naturvitenskap*	Teknologi	Medisin og helsefag	Landbruksfag, fiskerifag og vet.medisin	Uspesifisert fagområde
Professor	734	1 159	693	488	661	59	0
Førsteamanuensis/førstelektor	871	1 784	433	551	727	62	50
Øvrig fast, faglig stilling	666	1 707	180	450	1 283	33	85
Postdoktor/forsker	235	562	759	316	598	68	0
Stipendiat/vit.ass	560	1 315	1 029	888	938	75	0
Totalt forskerpersonale	3 066	6 527	3 094	2 693	4 207	297	135

Kilde: NIFU/SSB

Tabell V.9 Innvandrere og etterkommere av innvandrere og totalt antall forskere og faglig personale i instituttsektoren i 2007, 2010 og 2014 etter stilling og fagområde.

	2007			2010			2014		
	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn
Forsker 1 og 2, postdoktor	744	249	495	1 094	384	710	1 425	512	913
Forsker 3/stipendiat/ forskn.ass	399	189	210	493	253	240	428	216	212
Totalt forskerpersonale	1 143	438	705	1 587	637	950	1 853	728	1 125

	2007			2010			2014		
	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn
Forsker 1 og 2, postdoktor	4 015	1 177	2 838	4 935	1 571	3 364	5 130	1 808	3 322
Forsker 3/stipendiat/ forskn.ass	3 022	1 416	1 606	2 744	1 443	1 301	2 344	1 256	1 088
Totalt forskerpersonale	7 037	2 593	4 444	7 679	3 014	4 665	7 474	3 064	4 410

Kilde: NIFU/SSB

Tabell V.10 Innvandrere og etterkommere av innvandrere og totalt antall forskere og faglig personale ved helseforetakene i 2007, 2010 og 2014 etter stilling og fagområde.

	2007			2010			2014		
	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn
Overleger	166	50	116	264	89	175	322	125	197
Assistentleger og psykologer	59	19	40	103	47	56	125	64	61
Forsker/postdoktor/ stipendiat	184	97	87	258	144	114	421	238	183
Totalt faglig personale/forskere	409	166	243	625	280	345	868	427	441

	2007			2010			2014		
	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn
Overleger	1 115	301	814	1 671	511	1 160	1 802	655	1 147
Assistentleger og psykologer	296	130	166	645	348	297	685	389	296
Forsker/postdoktor/ stipendiat	840	494	346	1 268	752	516	1 758	1 107	651
Totalt forskerpersonale	2 251	925	1 326	3 584	1 611	1 973	4 245	2 151	2 094

Kilde: NIFU/SSB

Tabell V.11 Andel innvandrere blant forskere og faglig personale ved universiteter og høyskoler i 2014 etter stillingsgruppe.

Lærested	Faste, faglige stillinger ¹	Midlertidige stillinger ²	Totalt
Universitetet i Bergen	24 %	44 %	34 %
Universitetet i Oslo	22 %	44 %	34 %
Universitetet i Tromsø	19 %	48 %	29 %
NTNU	21 %	48 %	33 %
NMBU	18 %	45 %	31 %
Universitetet i Stavanger	15 %	41 %	23 %
Universitetet i Agder	17 %	35 %	20 %
Nord Universitet	11 %	31 %	14 %
Totalt universiteter	20 %	45 %	31 %
Vitenskapelige høyskoler	16 %	45 %	25 %
Høgskolen i Sør-Øst-Norge	13 %	36 %	16 %
Høgskolene i Hedmark og Lillehammer	12 %	24 %	14 %
Høgskolen i Oslo og Akershus	11 %	17 %	13 %
Høgskolene på Vestlandet	11 %	18 %	12 %
Øvrige statlige høyskoler	14 %	10 %	13 %
Andre høyskoler, inkl. kunsthøyskoler	15 %	35 %	18 %
Totalt universiteter og høyskoler	17 %	43 %	27 %

¹Faste, faglige stillinger omfatter her professor, førsteamanuensis, førstelektor, universitet- og høyskolelektor, amanuensis, spesialiststillinger tilknyttet profesjonsutdanningene og faglige ledere som instituttledere og dekaner.

²Midlertidige stillinger omfatter her postdoktor, stipendiat, vitenskapelig assistent og forsker tilsatt på prosjekt.

Kilde: NIFU/SSB

Tabell V.12 Professorer, førsteamanuenser og postdoktorer i 2014 etter geografisk region og kjønn.

Geografisk region	Professor		Førsteamanuensis		Postdoktor	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Gruppe 1 (EU/EFTA, Nord-Amerika, Australia og New Zealand)	229	493	269	350	225	276
Gruppe 2 (Asia, Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA, Oseania for øvrig)	28	140	85	134	93	186
Øvrig forskerpopulasjon	758	2146	1191	1508	292	247
Totalt	1 015	2 779	1 545	1 992	610	709

Kilde: NIFU/SSB

Tabelloversikt

Tabell 1 NIFU-fil koblet med den registerbaserte sysselsettingsstatistikken i SSB	14
Tabell 2 FoU-personalet etter innvandringsstatus i 2007, 2010 og 2014.	17
Tabell 3 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskere og faglig personale i instituttsektoren etter stillingsgruppe ¹ i 2007, 2010 og 2014.....	25
Tabell 4 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant FoU-personalet i helseforetak og private, ideelle sykehus etter stillingsgruppe ¹ 2007 ² , 2010 og 2014. Andel.....	25

Figuroversikt

Figur 1 Forskerpersonale ¹ , befolkningen totalt, sysselsatte og studenter etter innvandrersstatus i 2014. Prosent.	18
Figur 2 Forskerpersonale, befolkningen totalt, sysselsatte og studenter etter innvandrersstatus i 2007, 2010 og 2014. Prosent.	19
Figur 3 Botid for innvandrere blant forskerpersonalet i 2007, 2010 og 2014.	20
Figur 4 Forskere og faglig personale i Norge i 2014 etter sektor og innvandringsstatus.	21
Figur 5 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forskerpersonalet etter sektor i 2007, 2010 og 2014. Prosent.	22
Figur 6 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere i utvalgte stillinger i 2014 etter stillingsgruppe ¹ og sektor. Prosent.	23
Figur 7 Andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere ved universiteter og høyskoler i 2007, 2010 og 2014 etter stillingsgruppe.	24
Figur 8 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forsker og faglig personale etter fagområde ¹ 2007, 2010 og 2014, alle institusjonstyper samlet. Prosent.	26
Figur 9 Fagtilhørighet blant forskere og faglig personale i 2014 etter innvandrerbakgrunn.	27
Figur 10 Kjønnsbalansen på ulike nivåer på karrierestigen ved universiteter og høyskoler i 2014 etter stilling og innvandrerbakgrunn. Prosent.	28
Figur 11 Andel innvandrere og etterkommere av innvandrere blant FoU-personalet ved universiteter og høyskoler i 2007, 2010 og 2014 etter kjønn og stillingsgruppe.	29
Figur 12 Andel innvandrere blant forskerpersonalet i instituttsektoren i 2007, 2010 og 2014 etter kjønn og stillingsgruppe.	30
Figur 13 FoU-personale i helseforetak og private, ideelle sykehus i 2010 og 2014 etter kjønn og stillingsgruppe ¹ . Prosent.	30
Figur 14 Antall innvandrere blant forskerpersonalet, samt andelen innvandrere blant det faste faglige personalet og det midlertidige personalet i 2014 etter lærested og lærestedstype. ¹	32
Figur 15 Andelen innvandrere blant forskerpersonalet ved universitetene ¹ i 2007, 2010 og 2014.	33
Figur 16 Antall innvandrere og etterkommere av innvandrere i forskning og høyere utdanning i 2014 etter stillingsgruppe og sektor.	34
Figur 17 Innvandrere og etterkommere av innvandrere blant forsker og faglig personale ved universiteter og høyskoler i 2014 etter stillingsgruppe ¹ og fagområde ¹	35
Figur 18 Innvandrere og etterkommere av innvandrere i 2014 etter sektor, stilling og kjønn. Prosent.	36
Figur 19 Kvinner og menn i utvalgte stillinger i 2014 etter innvandringsstatus ¹ og region for landbakgrunn. Prosent.	37
Figur 20 Professorer etter kjønn og region for fødeland ¹ i 2007, 2010 og 2014.	38
Figur 21 Førsteamanuenser etter kjønn og region for fødeland ¹ i 2007, 2010 og 2014.	38
Figur 22 Postdoktorer etter kjønn og region for fødeland ¹ i 2007, 2010 og 2014.	39

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no